

Adelsönytt

DECEMBER 2021

Större fartyg i Mälaren

– Utbyggd sluss, muddring

Busseländet

– en följetong

Adelsö Katthjälp

– Katternas
beskyddare

NU VAKNAR FÖRENINGARNA

HÅLL KOLL PÅ **WWW.ADELSE.SE**

ADELSÖPROFILEN

MONA RAHM

INNEHÅLL

- 06** Tredje klass i Munsö skola!?
 - 08** Större fartyg i Mälaren
 - 12** Bussarna – en följetong
 - 16** Ovarsam avverkning på Björkö
 - 18** Värna Adelsös årsmöte
 - 26** Nu vaknar föreningarna
 - 34** Adelsöprofilen: Mona Rahm
 - 40** Adelsö tegelbruk
 - 42** Hjärtstopp. Vad gör man?
 - 44** I stället för Magnus Ladulåsloppet
 - 48** Adelsö Katthjälp
 - 54** Hollywood på Adelsö?
 - 60** Barn och ung på Adelsö
 - 65** Vinterkalendarium
- ... och mycket mer!**

.....

REDAKTIONEN

Anita Björk, Sjövik, Lilla Stenby
anitabjork2@gmail.com

Klas Dykhoff, Sättra
klas.dykhoff@gmail.com

Gunilla Dykhoff Sternelius, Sättra
gunilla_sternelius@hotmail.com

Kent Lundberg, Stenstorpsvägen
kent.lundberg68@gmail.com

Britt-Louise Morell, Sättra
morell46@hotmail.com

Lotta Person, Hallsta
lotta.person60@gmail.com

Björn Rydberg, ansvarig utgivare, Ellholmen
bjornrydberg@gmail.com
Mobil: 070-528 41 05

FORMGIVARE: **Ann Söderström**, Marielundsvägen
raketgrafiskform@gmail.com

ANNONSER: **Lennart Mattsson**, Lindby
lennartmattsson@hotmail.com
Mobil: 070-838 9776

OMSLAGSBILD: ANN SÖDERSTRÖM

LEDARE**”Vad tror ni om att ha julmarknad i år?”**

Frågan från Helena på Smedjan hade varit helt naturlig för två år sedan – men nu blir det knäpptyst runt bordet i Hembygdsgården.

– Ja, säger Ingrid från Adelsö IF och hennes ja följs sedan av alla andras bifall.

Rigmor på Adelsö Evenemang fortsätter:

– det är klart att vi kör!

– Kan Birkakören sjunga, frågar Ingrid.

– Ja, vi kan säkert få ihop kören, säger jag.

Och jag tänker att nu kan livet återgå till det normala och alla aktiviteter komma i gång igen. Men kommer det att bli som förut?

Antagligen inte. Men en sak är säker – Adelsö lever och drivet hos alla föreningar är obrutet.

Den planerade totala nedstängningen av Munsö skola stoppades i sista sekunden. Nu kämpar vi för att årskurs 3 ska öppnas, för att sedan följas av ett fullt återöppnande av skolan. Förskolan på Adelsö är full med barn och trycket på Munsö skola kommer att öka. Över tid kommer naturligtvis Munsö skola behövas i full skala.

Jag träffar många personer som vuxit upp på Adelsö och som berättar om sin skolgång på Munsö och vad bra det var. Det borde vara fler barn som får den möjligheten, inte färre! Att gå i skolan i närheten av sitt hem skapar en känsla för sin hembygd och en trygghet som så väl behövs. Vi behöver lokala skolor även utanför centralorten!

Skjutningarna på Munsö har nu upphört, efter agerande från de boende och Värna Adelsö. Det visade sig att det inte fanns tillstånd för skytteverksamheten och efter en inspektion av polisen stängdes skjutverksamheten ned. Det är minst sagt märkligt att kommunen i åtta år ignorerat de boendes krav på ett stopp för de störande skjutningarna. Under dessa år har kommunen uppenbarligen inte utfört någon tillsyn av verksamheten. Allt medan verksamheten bedrivits utan tillstånd.

Kampen för att värna Adelsö fortsätter oförtrutet. Jag har skrivit det tidigare, men det förtjänar att upprepas: Vi ger oss inte i frågor som berör oss – och vi är väldigt envisa. ■

Anders Gustafsson

ORDFÖRANDE
VÄRNA ADELSÖ

.....

Värna Adelsös syfte är att slå vakt om Adelsös natur och kultur samt främja möjligheterna att bo, arbeta och tillbringa fritiden på ön.

.....

DAGS ATT BETALA MEDLEMSAVGIFTEN 2022

Under de senaste åren har medlemsantalet i Värna Adelsö legat stabilt på cirka 600 medlemmar. För 2021 blev det ytterligare ett år med ett medlemsantal väl över 600.

Ett tydligt tecken på att föreningen både behövs och uppskattas. I skrivande stund är vi 639 (rekord). Fantastiskt bra. Låt oss nu behålla det eller rentav bli ännu fler för kommande år.

För dig som redan är med, hoppas vi att du vill fortsätta att vara medlem i Värna Adelsö även under 2022. Alla som inte tidigare varit medlemmar är självklart också varmt välkomna. Låt oss hjälpas åt så att 2022 blir ännu ett år med många medlemmar.

För mer information, se Värna Adelsös hemsida, under medlemmar:
www.varnaadelsö.se

Ju fler vi är, desto tyngre väger våra argument i diskussioner med kommunen, andra myndigheter, Arriva och organisationer m.fl. om Adelsös intressen och framtid.

Avgiften för 2022 är endast 50 kronor per person. En mycket låg avgift.

Föreningens styrelse och tidningsredaktion lägger ner mycket tid, engagemang och arbete.

Alla vi som jobbar för Värna Adelsö gör det helt ideellt.

Medlemsavgiften har varit oförändrad sedan föreningen startade 2003. Den betalas in på Värna Adelsös plusgirokonto **136 05 72-0**. Du kan också swisha medlemsavgiften direkt till föreningen på nr **12345 571 20**.

Kom ihåg att ange vem eller vilka avgiften avser. Vi är självfallet tacksamma för ytterligare bidrag till föreningen.

Har du några frågor om avgiften kan du kontakta vår kassör Mats Lundgren:
matslu@telia.com

GOD JUL
ÖNSKAR REDAKTIONEN

Julbord i Pannrummet

Vi bjuder till julbord för stora och små
tredje och fjärde advent.

All info finns på www.adelsöbutik.se

Arrangeras av Adelsö Butik, Pannrummet och Adelsö Bryggeri

Öppna en tredje klass i Munsö skola nu! Det kräver Värna Adelsö. FOTO: LASSE CARLSSON

Tredje klass i Munsö skola!?

I april 2020 fick barn, föräldrar och personal i Munsö skola det chockartade beskedet att hela skolan skulle läggas ner efter sommaren. Men efter de massiva protesterna från Munsö och Adelsö backade kommunledningen och klass 1 och 2 fick vara kvar liksom förskoleklassen. Men ett problem är att lågstadiet, som också innefattar klass 3, därmed splittrades.

Värna Adelsö kräver därför att man återöppnar klass 3 snarast. Till saken hör att elevunderlaget nu ökar på öarna. Förskolan på Adelsö är överfull. Det är nu 24 barn på förskolan. Och två barn står i kö. Det berättar föreståndaren Madeline Björk. För bara några år sen var det bara 8 barn där och förskolan var nedläggningshotad. Dessutom planeras en hel del nya hus på både Adelsö och Munsö, som kommer att innebära fler skolbarn.

Adelsönytt frågade därför kommunalrådet Sivert Åkerljung (KD), som är ordförande i barn- och utbildningsnämnden om det är dags att återöppna klass 3. Innebörden av hans svar är Inte nu, kanske sen:

"För att säkerställa god kvalitet, samt tillräckligt underlag av elever för att enheten skall ha möjlighet med tillräckliga resurser, behöver antalet elever i varje årskurs öka. Tillräckligt många behöver även välja skolan när det blir

aktuellt. Vi ser med glädje att antalet barn i förskolan och skolåldern kommer att öka de kommande åren. Detta i kombination med flera byggplaner på Adelsö och Munsö ger all anledning att kunna utöka med fler årskurser. För oss är det även en viktig kvalitetsfråga. Exakt när det kan bli aktuellt att utöka är svårt att svara på i dagsläget, utan det beror på befolkningsökningen samt hur elever kommer att välja skolor i kommunen.”

Anders Rosenquist af Åkershult i Hallsta var en av ledarna för föräldraprotesterna. Han säger:

Vi lyckades rädda skolan från fullständig nedläggning. Det var såklart både bra och glädjande. Men tyvärr kan man inte lägga sig till ro och tro att allt är över. För ingenting är förändrat i sak. Den styrande Ekeröalliansen, SD och L som fattade beslutet att lägga ned årskurs 3–6 har fortfarande samma syn på skolan. Det betyder att den fortfarande inte satsas på. Vilket ju var skälet till att den började tappa elever från första början. Att, som Värna Adelsö föreslår, öppna upp årskurs 3 till hösten och få ett komplett lägstadium vore ett välkommet steg i rätt riktning. Bilan hänger fortfarande över skolan och jag har förståelse för de föräldrar som väljer en annan skola av rädsla för att utsätta sina barn för en ny nedläggning – och en resursbrist fram till dess. Det vi har sagt hela tiden gäller fortfarande: Satsar kommunen på skolan kommer den att väljas, men så länge de styrande väljer att låta bli och istället, helt orättfärdigt, lägger över ansvaret på föräldrarna, så lever skolan på lånad tid.

Värna Adelsös ordförande Anders Gustafsson kräver att hela skolan återöppnas. En första etapp är att öppna klass 3. Först och främst för barnens skull. Men också för hela bygdens framtid.

– Det förvånar mig på vilket teknokratiskt sätt våra politiker talar om skolan och barnen,

säger Anders. Det pratas om befolkningsunderlag, skalfördelar, samordningsvinster, ja orden räcker inte till. Jag förstår att politik handlar om budget och prioriteringar. Men livet handlar ytterst om möjligheterna för våra barn och deras framtid, säger Anders.

»Det borde vara fler barn som får den möjligheten, inte färre!«

Jag träffar så många äldre personer som vuxit upp på Adelsö och som berättar om sina lärare, alla äventyr de haft och vilken plattform de fått i livet genom sin skolgång på Adelsö. Det borde vara fler barn som får den möjligheten, inte färre! Att gå i skolan i närheten av sitt hem skapar också en känsla för sin hembygd och en trygghet som så väl behövs, speciellt i en tid när så mycket osäkerhet finns i vårt samhälle. Vi behöver Munsö skola för våra barn på öarna långt från Ekerö centrum! Vi kommer inte att ge oss på den punkten! ■

Björn Rydberg

Madeline Björk som har barn i Munsö skola berättar att hon är med och bildar en föräldraförening i skolan.

– Det är viktigt att det finns en fungerande föräldraförening. Och jag vill hjälpa till att starta föreningen, säger Madeline. ■

STÖRRE FARTYGI I MÄLAREN

M/S Magda på väg genom Södertälje sluss. Det är små marginaler. FOTO: SJÖFARTSVERKET

Under de senaste månaderna har vi nästan dagligen kunnat se bogserbåtar med pråmar, som passerat på fjärdarna utanför Adelsös västsida.

Pråmarna har varit lastade med muddringsmassor från arbetet med att fördjupa och bredda farlederna. Detta är en del av ett mycket omfattande projekt för att göra det möjligt för ännu större båtar att gå in i Mälaren. Södertälje kanal och sluss och farlederna till Västerås och Köping byggs ut. I dag är maximilängden för fartygen 135 meter och maximal bredd 18 meter. När utbyggnaden är klar blir motsvarande mått 160 respektive 24 meter.

Muddringarna sker på ett trettiotal ställen längs farlederna från Södertälje till Västerås och Köping, främst i västra Mäla-

ren. De förorenade massorna omhändertas på land. De rena massorna återtippas i sjön på framför allt fyra ställen i västra Mälaren. Det handlar om muddringsmassor på i storleksordningen 500 000 kubikmeter från Sjöfartsverkets entreprenad samt ytterligare 500 000 kubikmeter som hamnarna Västerås och Köping svarar för. De pråmekipage som vi sett utanför Adelsö har varit lastade med sprängt berg, som heller inte får återtippas i sjön. Dessa massor måste omhändertas på land. I det här fallet vid Enhörna utanför Södertälje.

Containerfartyg på väg genom Södertälje sluss. FOTO: SJÖFARTSVERKET

Muddringen av mälarfarlederna beräknas vara klar i sin helhet vid årsskiftet 2021/22. Efter muddringen kommer utmärkningen att anpassas. Dessutom ska nya ledverk

»Muddringarna sker på ett 30-tal ställen längs farlederna.«

(påkörningsskydd) vid Hjulstabron byggas inom ramen för projektet. Arbetena planeras vara klara till i slutet av 2023. Kostnaden för allt bedömer Sjöfartsverket till 350 miljoner koronor.

En förutsättning för att de stora fartygen ska kunna gå in i Mälaren är att Södertälje sluss och kanal byggs ut. Detta projekt inleddes 2016 och skulle vara klart 2019/20. Men projektet har försenats. Nu talar man om 2025 som sluttidpunkt. Det har uppenbarligen varit en del problem med detta projekt.

Från början var det Sjöfartsverket som hade ansvar för bygget. Men nu har Trafikverket tagit över. Kostnaderna har stigit. Från början angavs kostnaden till 1,8 miljarder kronor. 2019 hade kostnaden stigit till 2,7 miljarder kronor. Trafikverket kan inte/vill inte idag ange någon slutsumma. Men det är nog ingen dålig gissning att kostnaderna kommer att stiga ytterligare. Entreprenören har bytts ut. Nu pågår en upphandling av fem nya entreprenörer.

Mudderverk i Köping. FOTO: SJÖFARTSVERKET

Många sådana ekipage har passerat på våra fjärdar under de senaste månaderna. FOTO: BIRGITTA RYDBERG

Även Hjulstabron måste byggas ut för att de största fartygen ska kunna passera. Trafikverket håller på att planera för en ny bro. Men eftersom bygget inte är påbörjat är det troligt att bron kommer att bli klar senare än Södertälje sluss.

Det finns en oro att större fartyg kan leda till ökad risk för haverier och utsläpp av olja och andra kemiska ämnen. Vi frågar Max Bjurström, projektledare på Sjöfartsverket om det finns skäl för en sådan oro?

– Åtgärderna inom projektet innebär att farlederna i Mälaren får betydligt större säkerhetsmarginal, avståndet mellan fartygens köl

och sjöbotten ökar och farleden breddas för att minska risken för grundstötningar.

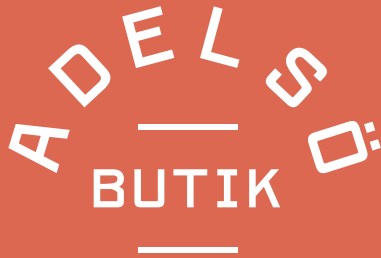
Och hur påverkas fisklivet?

– Inför förhandlingen i Mark- och miljödomstolen genomfördes ett omfattande utredningsarbete. Enligt domen begränsas muddringen till vissa tider på året, från den 1 augusti till isläggningen, dock senast till den 1 mars nästkommande år, säger Max Bjurström och förtydligar:

– Syftet är att minimera skadan på fisket. Projektet har en löpande dialog med Mälarens fiskevårdsförbund. En ersättning utgår direkt till berörda yrkesfiskare samt ett bidrag till förbundet i syfte att nyttjas för åtgärder som främjar fisket i Mälaren.

Det här är stora, dyra och komplicerade projekt som vi på Adelsö har anledning att följa. Förverkligandet av projekten kommer att dröja flera år. Och de höga kostnaderna kan komma att stiga ytterligare. ■

Björn Rydberg

CATERING BUTIKSLAGAT OMBUD

EN RIKTIGT BRA grilljering ska både sitta kvar på skinkan när du skivar den och vara smakrik och generöst tjock. Så här gör du för att få till det:

*Grillera
skinkan*

Till en stor skinka, blanda 2 ägg med 1,5 msk skånsk senap och 1,5 msk slotts orginalsenap. Rör ihop med 1 msk socker och en fjärdedels deciliter ströbröd. Krydda med 1/2 tsk msk kryddnejlika. Rör ihop och låt vila lite. Skär under tiden bort svålen från skinkan och badda den med potatismjöl. Bred på grilljeringen i ett drygt cm-tjockt lager och strö sen på ströröd uppepå. In i ugnen på 200 grader i ca 5 minuter, eller tills fin färg syns och god doft uppstår. Glöm inte att provsmaka! Gärna när skinkan kommer direkt från ugnen, på en bit knäcke med din godaste senap till!

VÅRA ÖPPETTIDER

Mån-fre 10-19

Lör och sön 10-15

Stängt på Juldagen och Nyårsdagen

www.adelsöbutik.se

Följ oss på Facebook och Instagram!

ADELSÖNYTTTS FÖLJETONG – **BUSSARNA**

Kommunikationschef
Christer Ekelund,
Arriva. FOTO: ARRIVA

Problemen med busstrafiken har tyvärr blivit en följetong i Adelsönytt. Till det här numret har vi ställt frågor till Arrivas kommunikationschef Christer Ekelund om några av de problem som vi anser viktigast att lösa.

Hur går det till när en buss är försenad eller uteblir, för att den informationen ska nå resenärerna? Varför stämmer ibland inte informationen i appen och på hållplats-skyltarna?

– Vi lägger alltid in informationen till resenärerna via SL:s trafikinformationssystem, som i sin tur publicerar den på sl.se och i appen. Att informationen inte alltid visas korrekt i appen är något vi och SL känner till. Arbete pågår för att komma tillrätta med det.

– Vad gäller hållplats-skyltar har vi för närvarande inte ett kontrollverktyg för störningsinfon. Men Arriva och SL har dialog om detta just nu, då vi vill kunna säkerställa att informationen som matas visas korrekt på skytarna.

Om bussen har missat färjan eller vänder vid Sjöängen kan appen ändå påstå att bussen är, exempelvis, åtta minuter försenad. Känner inte trafikledningen till färjan och dess tider?

– Självklart känner trafikledningen till färjan. Är en buss några minuter sen brukar färjan kontaktas för att den ska invänta bussen. Vi försöker enligt Arrivas riktlinjer alltid prioritera att köra klart turerna på Adelsö även om bussen har missat färjan, så att resenärer kommer hem. I enstaka fall ställs turen in, men vi försöker undvika detta så långt möjligt. Om turen blir delinställd eller missar färjan och blir kraftigt sen så publicerar vi det, men det finns som sagt vissa tekniska problem med publicering i appen.

Hur ser Arriva på att skolbarn boende på Adelsö släpps av vid Sjöängen, då en förse-nad 312-tur beordras vända där?

– Vi har riktlinjer för hur barn ska hanteras och de bygger på vårt eget och SL:s regelverk som också beaktar FN:s Barnkonvention. Här är det i varje enskilt fall bussföraren, tillsammans med trafikledning, som måste fatta ett beslut där det t.ex. inte är okej att inte låta ett barn åka med om det står ensamt vid en hållplats ute på landet trots att giltigt färdbevis saknas. Likaså är det inte okej att lämna ett barn ensamt vid en tom ändhållplats en sen kväll.

Hur arbetar Arriva för att adelsöborna ska återfå tilliten till busstrafiken på ön?

– Vi har normalt tre tillfällen per år då vi justerar trafiken, vid tidtabellsskiftena. Processen bygger på att vi föreslår hur trafiken ska köras och sedan gör SL en formell beställning, som kan avvika från vårt förslag.

– Under sommaren körde Arriva förstärkningstrafik med ersättningsbussar som åkte runt på Adelsö. Detta för att ordinarie tur på linje 312 många gånger var kraftigt försenad på grund av vägarbetena på Ekerövägen. Då kunde ordinarie förare lämna resenärerna till ersättningsbussen, som kallades 312X, och ändå hinna med sina nästa turer, avlösningar och matraster etc. Inför nästa tidtabellskifte arbetar vi nu intensivt med att ta fram lösningar för att uppnå

att bussarna håller tidtabellen bättre och hinner med färjan.

ADELSÖNYTT KOMMENTERAR

Arrivas bild av verkligheten stämmer nog inte riktigt överens med adelsöbornas. Är det till exempel endast ”enstaka fall” då 312:an vänder vid Sjöängen? Och förstår de konsekvenserna för oss med felaktig information?

För att kunna svara mer specifikt om de händelser då barn lämnas vid Sjöängen skriver Ekelund att de behöver mer information. →

Det har varit många incidenter med bussarna. Här är en av de värre. Bussen fastnade med buken tvärs över Lindbyvägen för ett par år sedan.

FOTO: BIRGITTA RYDBERG

Arriva har genom upphandling fått ansvaret för all busstrafik på Mäläröarna. FOTO: LASSE CARLSSON

Så det ska vi ge dem nästa gång det händer, för den situationen är klockrent en sådan som, med deras ord, inte är okej.

Det är en utmaning att få till en väl fungerande busstrafik på Mälaröarna. När tidtabellerna tas fram måste tidigare erfarenheter, kundsynpunkter, kännedom om vägarbeten och planerade störningar sammanvägas. Störningar kommer vi att få leva med ”så länge vi använder samma utrymme på vägarna som bilarna”.

Visst har vi förståelse för det. Men det har vi inte för vilsekörningar, likgiltighet inför hur barn ska ta sig hem eller vilseledande information. Så fortsättning följer. Läs också intervjun med Mimmi, Molly och Aliyah på sidan 60, om hur bussproblemen påverkar deras vardag. ■

Gunilla Dykhoff Sternelius

FAKTA

STATISTIK FÖR LINJE 311/312 MARS–SEPTEMBER 2021:

- **Helt inställda avgångar:** 21/11 p.g. av yttre anledning (Y), 9 p.g. av tekniska fel (T) och 1 p.g. av personalproblem (P)
- **Delvis inställda:** 124/Y: 96, T: 19, P: 9
- **Försening med 19 minuter eller mer:** 566/Y: 544, T: 12, P: 10

Yttre anledning (Y) innebär att bussen blivit hindrad av t.ex. vägarbeten, trafikolyckor eller bristande snöröjning. Arbetena på Ekerövägen är starkt bidragande till förseningar i busstrafiken.

Teknik (T) innebär att avgången ställts in p.g.a. fel på bussen. **Personal (P)** innebär t.ex. felkörningar, miss av omlagd körsträcka, sjukdom med kort varsel då vikarie ej hunnit kallats in. ■

Källa: Trafikförvaltningen, Region Stockholm

KOMMUNLEDNINGEN I MÖTE MED ARRIVA

Under oktober kallade kommunledningen Arriva till möte.

Fyra representanter kom, bl.a. trafikchef och trafikplanerare, och från kommunen deltog kommunstyrelsens ordförande Adam Reuterskiöld (M), kommunalråden Ove Wallin (C) och Sivert Åkerljung (KD) samt kommundirektören Christina Hedberg.

Frågor som togs upp var bl.a. problematiken för skolbarn med försenade eller inställda bussar samt att linje 312 ibland vänder vid Sjöängen istället för att åka över till Adelsö, något som kommunledningen vid upprepade tillfällen har påpekat att det inte får ske.

Arriva fick redogöra för hur de ser på förbättringar och lösningar på såväl kort som lång sikt, inte minst utifrån det pågående bygget av fjärde filen mot Brommaplan. De presenterade några förslag som nu bearbetas av Trafikförvaltningen (SL) och där kommunen även får ge sin syn. Under november–december presenteras eventuella förändringar/förbättringar avseende restider, passningar av tidtabeller med mera. ■

*Rapporterat till Adelsönytt
av Ove Wallin*

GRANBARKBORREN FORTSÄTTER HÄRJA

Skadorna av granbarkborren har ökat. Det är massor av döda granar på Adelsö, men också på Björkö och Kurö.

- Skadorna blir allt värre.

Det angripna timret kan bara användas till flis, säger Mats Collberg, som arbetar mycket i skogen på våra öar.

Det är självfallet en stor ekonomisk skada för skogsnäringen.

- Vi får bara betalt med en bråkdel av det vi får för friskt timmer. Det värsta av allt är att sågverken och pappersverken blir allt ovilligare att ta emot "infekterat" timmer, säger Mats.

På Skogsstyrelsen säger man att den torra sommaren 2018 var startskottet för de skador vi har idag. Torkan stressade många granar som blev mottagliga för granbarkborren som ökade kraftigt efter torrsommaren. En annan orsak är att många granar växer på platser de inte är anpassade för, t.ex. på torr mark. Då blir de mer mottagliga för skadeinsekterna.

Det är framför allt i Götaland och Svealand som det är problem. Många miljoner kubikmeter granved skadas varje år. Men preliminärt ser man en liten minskning 2021 jämfört med förra året. Några nya radikala motmedel verkar inte finnas. Det handlar om att snabbt ta bort de

Angripen gran i Mälbyskogen. FOTO: BIRGITTA RYDBERG

granar som är angripna. När granarna är döda är det för sent. De fällor som finns har en tveksam effekt. Det är mycket viktigt att rätt träslag kommer på rätt plats och att träslagsvariationen i skogen ökar, enligt Skogsstyrelsen. ■

Björn Rydberg

Hjulspår på gravar. FOTO: KALLE RUNRISTARE

OVARSAM AVVERKNING PÅ BJÖRKÖ

Ovarsam fornminnesvård har skadat gravar i Hemlanden i Birka på Björkö. Djupa hjulspår, spräckta och flyttade stenar på flera gravhögar är exempel på skador.

– **Det är allvarligt** och oacceptabelt. Jag har anmält skadorna till Länsstyrelsen, säger Kalle Runristare på Adelsö, som ordnar båttransporter till Björkö och guidar på Birka.

– Det används en mindre typ av skogsmaskin för att göra mindre åverkan men när den blir fullastad väger den troligen dubbelt så mycket. Man kör tvärs över gravarna i Hemlanden och även över stadsvallen. Man kan se att fyllningen i gravar har packats ihop, säger Kalle.

Länsstyrelsen vill inte anmärka på avverkningen på Hemlanden.

– Länsstyrelsen bedömde att åverkan i området efter avverkningen var så pass liten att vi kom fram till att avverkningen har skett på ett acceptabelt sätt, säger Ola Winter, handläggare på enheten för investeringsstöd och kulturmiljö på Länsstyrelsen.

Det finns ett förvaltningsråd som går igenom de åtgärder som behöver göras på världsarvet Birka-Hovgården. Däribland avverkning. I förvaltningsrådet ingår representanter från Länsstyrelsen, Ekerö kommun och Statens fastighetsverk.

Skogsmaskin som väger över 6 ton.

FOTO: KALLE RUNRISTARE

Stenar krossade. FOTO: KALLE RUNRISTARE

Kalle Runrystare är mycket kritiskt mot Länsstyrelsens beslut:

”Den skogsmaskin som enligt föraren vägrade sex ton utan last kördes tvärs över gravarna i ett av världens största vikingatida gravfält i ett av Sveriges världsarv. Varken föraren eller de två som till fots fällde träden som skulle lastas hade hjälp av utbildad arkeolog.

Arbetet skedde under ett par veckor i maj månad 2020 när marken var som mjukast och naturens barnkammare som skörast. Skogsmaskinens tyngd rubbade stenar i gravarnas kantkedjor och till och med krossade stenar med sin tyngd.

Om det här är ok enligt Länsstyrelsen blir jag mycket orolig för bevarandet av vårt ge-

mensamma kulturarv. I mina ögon är nog detta den brutalaste och klumpigaste fornvård som skett i det unika gravfältet på över 1000 år. Och vem skulle kunna drömma om att det skulle var okej att köra med en över 6 ton tung maskin uppe på Birkas stadsvall?”

Solveig Brunstedt

– Jag tycker att det är olämpligt att köra med skogsmaskiner på fornlämningar, säger **Solveig Brunstedt**, vice ordförande i Ekerö kommunfullmäktige och f.d. 1:e antikvarie på Riksantikvarieämbetet. ■

Björn Rydberg

frutorp@hotmail.com
Jonas 070-745 00 51

Årsmötet

Värna Adelsö hade årsmöte den 29 augusti i Hembygdsgården.

Cirka 40 medlemmar var närvarande. Anders Gustafsson omvaldes som ordförande. Åtta av styrelsens ledamöter omvaldes också.

Anders Ellström och Barbro Stolt valde att avgå av hälsoskäl. Två nya ledamöter valdes in i styrelsen: Helena Abrahamsson och Monika Engelhardt.

Det var enighet om att fortsätta driva de frågor Värna Adelsö tagit upp under 2021. Till exempel återöppnande av Munsö skola, busstrafiken, vildsvinsproblemet, Hovgårdsområdet och inte minst få stopp på bullret från skjutningarna på Munsö.

– Årsmötet visade att vi är eniga på Adelsö om vad som bör göras. Och de styrande i Tappström lyssnar på oss. Att Hembygdsgården räddades är ett exempel på det, säger Anders Gustafsson.

Anders Gustafsson överlämnar diplom till Anders Rosenquist af Åkershult, Årets Adelsöbo.

FOTO: LASSE CARLSSON

På årsmötet överlämnades ett diplom till Anders Rosenquist som utsetts till Årets Adelsöbo för hans insatser i kampen mot nedläggningen av Munsö skola och arrangerandet av Magnus Ladusläsloppet. Han är också spelande tränare för AIF:s innebandylag. Prissumman är 5 000 kronor.

Årsmötet beslutade att medlemsavgiften ska var oförändrad: 50 kronor person och år. Värna Adelsö har över 600 medlemmar. ■

Björn Rydberg

MONIKA ENGELHARDT

Monika är 57 år och bor i Frutorp mitt på ön sedan 2005. Hon är född på en bondgård i Enhörna på andra sidan Södra Björkfjärden. Hon arbetar som kyrkogårdsvaktmästare vid kyrkorna på Adelsö och Munsö. Tidigare bodde hon på Menhammar, där hon jobbade i stallet och i trädgården. Sen arbetade hon på Solbacken, en gruppbostad för funktionsvarierade i Sättra. 2013 började hon arbeta för kyrkan. Hon är gift med Jonas och de har två utflugna pojkar.

Monika är mycket intresserad av djur. Nästan all fritid ägnar hon åt sina får, sina höns och kaniner. Hon har också sex bikippor som ger en hel del honung. Och sen har familjen en hund, Storm. Han är en snäll isländsk fårhund.

Hur vill du ha Adelsö i framtiden?

– När jag kom till Adelsö kändes det som att jag kom hem. Landskapet och naturen påminner om Enhörna. Jag vill slå vakt om Adelsös vackra natur. Sen ska det naturligtvis finnas service av olika slag så att man kan bo och arbeta på ön, säger Monika. ■

HELENA ABRAHAMSSON

Helena är 52 år och bor i Lundkulla. Men hon bor också en del hemma hos sambon Tobias i Årsta. Helena har arbetat i många år i IT-branschen. Men valde att omskola sig inom trädgårdsarbete och är nu kyrkogårdsvaktmästare vid Adelsö och Munsö kyrkor. Varför detta tvära kast?

– Jag kände att mitt liv är för kort för att sitta på ett kontor dagarna i ända. Jag trivs med att vara ute och jobba med kroppen hela dagarna, säger Helena.

Helena är i grunden norrlänning, född i Umeå, och har även bott både i Skellefteå och i Luleå. Hon flyttade till Stockholm år 2000 och har bott i Lundkulla i cirka sju år.

Helena är intresserad av djur och natur. Hon reser också gärna ut i världen för att uppleva detta. Till exempel till Island, Azorerna och Stromboli för vulkaner, Kanada för späckhuggare och knölvalar och Eldslandet och Indonesien för paddling.

Hur ser du på Adelsös framtid?

– Jag tycker att Adelsö ska vara en levande ö. Det är viktigt att vi till exempel har en affär och att barnen har en skola på nära håll. Samtidigt ska vi slå vakt om den vackra naturen och kulturlandskapet, säger Helena. ■

PARTIERNAS INBJUDS TILL ADELSÖ

Värna Adelsös syfte är att på alla sätt verka för Adelsös intressen. Ett nytt sätt är att man bjuder de politiska partierna i Ekerö kommunfullmäktige till Adelsö.

Över en kopp kaffe tar man upp olika problem som är viktiga för Adelsö. Sen får politikerna lite undervisning om Adelsös viktiga historia och en rundvandring på Alsnöhus. Hittills har ledningarna för fyra partier varit på besök: Liberalerna, Miljöpartiet, Kristdemokraterna och Centerpartiet.

– Det har visat sig vara ett bra sätt att träffas. Vi lär känna varandra och vi kan på ett avspänt sätt ta upp viktiga frågor. Engagemanget för Adelsö har varit stort från de partier vi har träffat och vi hoppas kunna få träffa alla partier före valet, säger Värna Adelsös ordförande Anders Gustafsson.

Den 14 september var Kristdemokraterna på besök. Här är besökarna vid Alsnöhus. På bilden. Från vänster: Lennart Rydberg, Sivert Åkerljung (KD), Maria Skedinger, Rikard Andersson (KD), Anders Gustafsson, Sherie Andersson (KD) och Peter Östergren (KD).

FOTO: BJÖRN RYDBERG

Frågor som har diskuterats vid besöken är återöppnande av klass 3 i Munsö skola, skjutningarna på Munsö, bussproblemen, och satsningar på Världsarvet Hovgården med mera. ■

Björn Rydberg

BREDBAND OCH FIBER PÅ ADELSÖ

Förutsättningen för ”att hela landsbygden ska leva” är att man kan arbeta hemifrån.

Statens mål var att 2020 skulle 95 procent av alla hushåll och företag ha tillgång till 100 Mbit/sekund. På Adelsö har norra och södra delen av ön fiberutrustning. Men vi på mellersta delen av Adelsö tillhör de fem procent av landets befolkning som befinner sig utanför denna moderna teknik.

Staten har via Post- och telestyrelsen tillskjutit medel inom landsbygdssatsningen för utbyggnad av fibernätet. Pengar kan sökas för 2022. Enskilda hushåll kan inte söka, men en förening av hushåll kan söka.

Därför har jag som representant för Värna Adelsö kontaktat elva hushåll som vill vara med i en sådan förening. Jag har säkert inte haft kännedom om alla som saknar fiber. De som är intresserade är välkomna att kontakta mig. ■

Maria Skedinger
mariaskedinger@gmail.com

FAKTA

VAD ÄR BREDBAND OCH FIBER?

Bredband är ett samlingsnamn för tekniker att överföra information. För att kunna genomföra exempelvis videomöten krävs att informationen kommer med hög hastighet. Detta kan inte åstadkommas genom luften. Informationshastigheten genom fiber är betydligt högre. Hastigheten beräknas till 100 Mbit/sekund. Mbit/sekund är ett mått på hur bra mottagningen är. ■

Det här är det närmaste som jag kan komma en bostad med sjötomt, dessutom med lugnet och skogen intill, säger en av de nya bostadsrättsinnehavarna. FOTO: ANITA BJÖRK

BRF ADELSÖN

Adelsögården har nu blivit en bostadsrättsförening med 25 lägenheter för fritidsboende.

Efter en grundlig renovering av byggnaderna som pågått sedan november 2020, är det nu bara två lägenheter kvar att renovera. Flertalet av lägenheterna är sålda och det återstår i nuläget sex osålda.

En styrelse har bildats och det finns en bra sammanhållning och ett stort engagemang hos ägarna till lägenheterna.

Det har varit flera trevliga aktiviteter som kräftska, boulespel och pokerkväll.

En trädgårdsgrupp har bildats i samråd med Torbjörn Svensson och Maria Sjömander som äger marken nedanför. Medlemmarna i föreningen har röjt och fixat med marken och stranden, som ligger intill. Under hösten ska bryggan göras iordning för dem som vill ha båtplats.

Lite av en nybyggarkänsla infinner sig i Brf Adelsön och man känner sig välkommen att besöka området. ■

Anita Björk

KYRKOVALET PÅ ADELSÖ

I kyrkovalet den 19 september valdes ledamöter i kyrkofullmäktige i Ekerö pastorat, som Adelsö tillhör. Pastoratet består av Adelsö, Munsö, Ekerö och Lovö. Så här röstade väljarna på Adelsö på de olika nomineringsgrupperna ("partierna").

Frimodig kyrka	0
Kyrkans Bästa	54
Posk (Partipolitiskt obundna i Svenska Kyrkan)	25
Sverigedemokraterna	18
Socialdemokraterna	18
Ogiltiga	3

Kyrkans Bästa vann valet på Adelsö. Det är en nomineringsgrupp som vill slå vakt om de mindre kyrkorna i glesbygden. Posk fick flest röster i hela pastoratet.

Två adelsöbor blev invalda i Ekerö pastorats kyrkofullmäktige: Lars-Erik Udd, Lindby (Kyrkans Bästa) och Kent Einarsson, Marielund (Sverigedemokraterna). ■

Björn Rydberg

Country Butiken

DIN BUTIK PÅ LANDET

Country Butiken, tidigare Toftabutiken, är en fysisk butik på Adelsö. Här finner ni heminredning i olika stilar och smak. Återförsäljare för Cura täcken för god sömn. Vi har utökat vårt sortiment med foder från KRAFFT även till höns, kaniner och hästar så klart, vi har också strö, pellets med mera från RS Mustang. Vi hoppas ni finner det ni söker, om inte, så är ni välkomna med önskemål så hoppas vi kunna hjälpa till!

Stora Dalby Gård 1, Adelsö
info@countrybutiken.se, 070-440 40 43, 076-220 01 05

Adelsö hembygds gård. FOTO: ANN SÖDERSTRÖM

HEMBYGDSGÅRDEN RUSTAS UPP

Förbättringsarbetet med Hembygds gården har fortsatt med full kraft under året. Den 21 juni arrangerade kommunens nya projektledare för utvecklingen av Hovgårdsområdet, Faravid Svalfors af Ugglas, invigning av det informationscenter som ska finnas där.

Kommunstyrelsens ordförande Adam Reuterskiöld, Helena Butén Langlet, ordförande i kultur- och fritidsnämnden samt Iréne Hededal, chef för nämndens förvaltning, genomförde invigningen. Förutom intresserade adelsöbor var representanter från Region Stockholm, Riksantikvarieämbetet, Fastighetsverket och Strömma kanalbolag där. Efter invigningen serverade Café Uppgården en härlig sallad och Kalle Runrystare höll en föreläsning om Hovgårdsområdet.

Kommunens representanter berättade om sitt stora engagemang för Adelsö och att de nu satsar resurser på Hovgårdsområdet. Kommunen, Region Stockholm och Riksantikvarieämbetet har skjutit till pengar för att projektledaren Faravid ska kunna arbeta i inledningsvis ett år med utvecklingen av området.

Ekerö Bostäder har sedan övertagandet av fastigheten rengjort taket, målat fasaden, bytt alla fönster och uppdaterat elektricitet,

värme och ventilation. Man har också gjort en ny entré i den stora delen på fastigheten och fräschat upp alla ytskikt invändigt. Det kommer att skapas mindre konferens/arbetsrum och ett nytt kök och nya toaletter. Även på förskolan har renoveringsarbetet påbörjats.

Övertagandet av fastigheten har inneburit en fantastisk upprustning av Hembygdsgården. Samtidigt är det många föreningar som ska hitta nya samarbetsformer med Ekerö Bostäder, som nu driver och förvaltar en fastighet som används på ett annat sätt än andra lokaler i Ekerö kommun. Det kommer ta ytterligare tid att få alla rutiner på plats och att alla föreningar på Adelsö kan använda Hembygdsgården som de har behov av. Det är ett

»Även på förskolan har renoveringsarbetet påbörjats.«

givande och tagande och jag är övertygad om att det kommer bli bra. Ekerö Bostäder och föreningarna har visat ett starkt engagemang och kompromissvilja som bådar gott inför framtiden! ■

Anders Gustafsson

BARBRO STOLT

Vi är många som – tillsammans med Barbros man, Bosse – sörjer hennes bortgång. Barbro gick bort i september efter ett kort och intensivt kämpande mot en mycket aggressiv cancer, endast 71 år gammal.

Barbro föddes och växte upp i centrala Stockholm och bodde som vuxen under lång tid där, i Grimsta och i Hässelby innan hon träffade och gifte sig med Bosse 1990. Flytten gick till Lidingö där de levde fram till 2007, då flytten gick till Adelsö.

Barbro arbetade som chefssekreterare i offentlig verksamhet i drygt 40 år; 20 av dessa på Konsumentverket fram till dess verket utlokaliserades till Karlstad. Därefter arbetade Barbro på Blomverkstan på Adelsö fram till sin pensionering.

Barbro var en mycket aktiv föreningsmänniska. Många av oss har haft glädjen

och ynnesten att få samarbeta med henne i styrelsen för såväl AIF, Värna Adelsö som Adelsö Evenemang. Hon sjöng under många år i olika körer, bland annat Ad Mundi och Birkakören. De sista åren var hon aktiv i Skapargruppen här på ön. Hennes broderier och det hon sydde där uppskattades inte bara av Bosse utan av oss alla.

Under de senaste tio åren har jag regelbundet mött Barbro privat och i förenings-sammanhang och lärt känna henne som en osjälvisk, positiv och mycket godhjärtad person. Jag vet att den uppfattningen delas av alla som kom i kontakt med henne. Saknaden är stor och vi deltar i Bosses sorg över att ha mistat en så fin person. ■

Stefan Wåhlin

Kalle-Ville

Kalle-Ville Jacobson, en av de verkliga Adelsöprofilerna, har lämnat oss vid 94 års ålder.

Kalle-Ville fram för sitt hus i Lilla Karlslund.

FOTO: LASSE CARLSSON

Få kände till personer och händelser på Adelsö i gångna tider som Kalle-Ville. Han var född och uppväxt i Lilla Karlslund som hans farfar köpt på 1920-talet. Där deltog han i faderns trädgårdsmästeri och jordbruk. Han har berättat hur han under kriget med häst och vagn körde hallon från gården och pensionatsgäster från Hallsta till ångbåten vid Lindby brygga. Efter utbildning och yrkesverksamhet på andra håll återvände han till fädernegården och var därefter under många år verksam för Adelsö i föreningar och på andra sätt.

Som ung var han aktiv i Baptistförsamlingen på ön, spelade dragspel och sjöng. Han gick i slutet på 40-talet på Betelseminariet och sedan på lantbruksskola. Kalle-Ville var utpräglad socialt intresserad och engagerad. Han arbetade inom fångvården och senare med organisationsfrågor för Stockholms stad. På 60-talet återvände han till Adelsö och kom med i styrelsen för AIF men framför allt inledde han en lång och aktiv verksamhet i Adelsö hembygdslag. Kalle-Ville var en föreningsmänniska och förtroendevald i Adelsö Föreningsråd från start. Därigenom röjde han marken för nyttjandet av Uppgården, som kommunen ägde.

Han var den verkliga veteranen i hembygdsföreningen Adelsö Hembygdslag och var verksam vid bildandet av föreningen år 1974 – i början som revisor och senare som ledamot.

Kalle-Ville höll tal vid invigningen av Uppgården 1984. Den bestod av en tomt med en mangårdsbyggnad, en bagarstuga och ett magasin alldeles intill det anrika Hovgårdsområdet. Det var ett stolt ögonblick och en milstolpe i

Hembygdslagets utveckling. Uppgården ersatte tillfälliga ställen som Kunsta, Hanmora och Granskog.

Kalle-Ville har sett och deltagit i de omfattande renoveringarna som skett med bagarstugan och mangårdsbyggnaden och ladan. Nu har ladan blivit museum och också kompletterats med ett vagnslider för att få plats med större museiföremål. Antalet museiföremål har växt och omfattar nu fler än 900 objekt.

Han initierade katalogisering av museets föremål och påbörjade Adelsö Hembygdslags arkiv för föreningsdokument. Kalle-Ville tog över som museiföreståndare 1996 efter Linnea Kulle, föreningens grundare. Med förtjusning ordnade han gärna frågesport om ”okända” och snillrika föremål. Han var en starkt drivande kraft för att Adelsö Hembygdslag skulle ägna sig åt Adelsö och dess historia. Det resulterade i studiecirklar såsom ”Adelsö i historien” och ”Gårdar och byar på Adelsö”.

Efter amatörarkeologernas utgrävning av Hovgården, 1990–1994, erhöll han Sveriges Hembygdsförbunds nål som ”en av årets eldsjälarna” 1995. År 2012 i samband med sin avgång belönades Kalle-Ville med ”Sveriges Hembygdsförbunds lagerkrans”. En mer lämpad mottagare står knappast att finna. Han hade ett överlägset historiskt kunnande som han förmedlade som cirkelledare, eller genom föredrag eller guidning. Kalle-Ville kvarstod som hedersledamot i Adelsö Hembygdslag efter sin avgång. Vi saknar hans kunnande, erfarenhet och vänskap. ■

*Lars Skedinger
Lennart Rydberg*

2 för 1

2 för 1!

Köper du nya kompletta glasögon, bjuder vi på ett extra par glasögon med din egen styrka från utvalt sortiment (värde 4390:-)
Gäller lagerglas + - 6/2.
Kan ej kombineras med andra erbjudanden.
Gäller t.o.m. 2021-12-31

Ekerö Optik

08-560 313 10 | Ekerö centrum | Snett emot Systembolaget
Måndag-fredag 10.00-18.30. Lördag 10.00-15.00

SYNUNDERSÖKNING

50%

RABATT
(ordinarie pris 390:-)

VÄRDECHECK
SYNUNDERSÖKNING

BOKA REDAN IDAG!

Boka en tid hos våra legitimerade optiker redan idag. Inget köptvång.

Gäller för glasögon (ej linsr, intyg, recept etc). Erb. gäller t.o.m. 21-12-31

Namn..... Datum...../..... kl.....

Butik.....

AIF HAR KOMMIT IGÅNG

Idrottsföreningen hade årsmöte i slutet av augusti. Olle Weslien omvaldes som ordförande. Tre nya kvinnor valdes in i styrelsen: Tina Toivonen, Maria Hultsbo Nyberg och Maria Höglund. Därmed blev det för första gången kvinnlig majoritet i styrelsen.

Olle och Ingrid Weslien är navet i AIF.

FOTO: BIRGITTA RYDBERG

Till vårterminen planeras en barnrytmik-grupp för de yngre och förskolebarnen, på initiativ av Madeline Björk. Mer information på bilden.

I mars planeras en endags skidresa till Romme Alpin.

Tre arrangemang som har varit inställda i två år på grund av pandemin kan bli verklighet nästa år:

- Valborgsbrasa på AdelsövalLEN.
- Vandringsdag på Kristi Himmelsfärdshelgen i maj (i samarbete med Föreningsrådet).
- Midsommaraftonsfirande på Festplatsen med dans kring stängen med mera. Och fotbollsderbyt mot Munsö IF på Midsommardagen.

Antalet betalande till AIF:s gym har slagit rekord under 2021 med många nya medlemmar, såväl fastboende som sommargäster. Så kul, säger Ingrid Weslien, som håller i allt det administrativa runt gymmet. Erik Selin, bosatt i Göteborg, är en av alla nya medlemmar. Hur hittade du till gymmet?

– Mamma har sommarställe på ön. Så det är ett perfekt sätt för mig att hålla i gång när jag hänger här med familj, släkt och gudmor. ■

BILBINGON CORONASÄKERT UMGÅNGE UNDER PANDEMIN

– Hej Ingrid Weslien, en av fixarna bakom succén med bilbingon på AdelsövalLEN i somras. Måste man verkligen ha bil för kunna spela bilbingo?

– Haha, nej, så klart inte. Men det här var AIF:s sätt att försöka hitta på något under corona. Det finns få mer coronasäkra sätt att ha lite kul på än att sitta i sin egen bil och spela bingo. Det viktiga är att du kan göra dig hörd när du får bingo, så det gäller bara att inte sitta för långt ifrån utroparen. Många hade med sig campingstol, några cyklade faktiskt.

– Vem kläckte idén?

– Det gjorde Adelsös egen idéspruta Tommy Hindstam (tillika eminent utropare, reds.anm.).

Bilbingo vid AdelsövalLEN. Ett sätt att hitta på något roligt under pandemin. FOTO: STEFAN KNORN

– Vad krävs för att ordna bilbingo?

– Ström till högtalare, tillstånd från spelinspektionen och yta för parkering är det enda. Sedan har frivilliga ställt upp med uppskattat pausfika, där alla intäkter, förutom utgifter för ingredienser, gått direkt till AIF.

– Och bingosnurrar?

– Bingosnurrar har femtio år på nacken. Den köptes in på sextioalet när AIF anordnad bingo i hembygdsgården med Lasse Wallin som utropare. Då fick man en påse med runda polletter och en spelbricka av plast. Sedan gällde det att täcka för de nummer som ropats upp med polletterna. Då vann man inte pengar utan till exempel kaffe.

– Vinnarna på bilbingon cashar in kontanter – hur funkar det?

– 90 procent av intäkterna för sålda spelbrickor ska tillbaka som vinstmedel, 10 procent

tillfaller arrangören. Det är därför som alla måste betala kontant. Utifrån olika kriterier räknar ett dataprogram sedan ut hur pengarna ska fördelas på de olika vinsterna. Ju fler tävlande, desto högre vinster, och tvärt om.

- Vad krävs av en utropare?

- Hen ska vara tydlig, uppmärksam och rolig. Tommy Hindstam i ett nötskal.

- Framtiden, post corona?

- Vi har tillstånd och licens för fem års bilbingo så vi återkommer så klart nästa år. Inför den säsongen kommer vi även att annonsera lite bredare, på Munsö och Ekerö. Sommaren 2021 gav mersmak! ■

Lotta Persson

AIF:s innebandylag. FOTO: AIF

blir det nu att försöka att överleva med en rekordliten trupp. Hittills har vi gjort det med den äran men att situationen är ohållbar är uppenbart. ■

Anders Rosenquist af Åkershult

INNEBANDY

INNEBANDYLAGET KÄMPAR PÅ TROTS HALLBRIST

Adelsö IF Innebandy har när detta skrivs precis gått igång med sin tionde säsong i seriespel. Denna säsong spelar vi i division 5 mellersta Stockholm. Dessvärre råder det hallbrist i Ekerö kommun sedan långt tillbaka och till denna säsong har bristen nått en sådan nivå att den har direkta, väldigt negativa, konsekvenser för Adelsö IF. Efter att ha haft två säsonger med en bra utveckling, med fler spelare i laget och därmed också en möjlighet att kunna göra sig själva rättvisa på planen, så riskerar detta att slås i spillror denna säsong. För när den bästa träningstiden kommunen har att erbjuda är klockan 22-23:30 på en vardagkväll så slutar spelare. Och det är otroligt svårt att få nya att börja. Dessutom är det tyvärr så att det framförallt är de yngre som inte orkar med tiderna. Och det är såklart dubbelt olyckligt. Så istället för att bygga vidare på de segrar mot seriesegrare och andra som AIF tagit de senaste två säsongerna så

HEMBYGDSLAGET VAKNAR

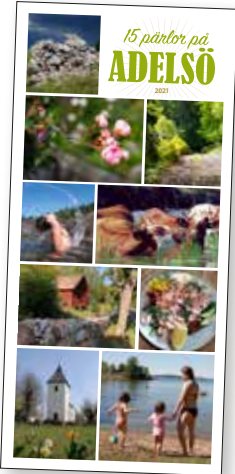
Pandemin har under nästan två år lagt en förlamande hand över det annars så aktiva Hembygdslaget. De flesta möten och andra aktiviteter har varit inställda. Men nu börjar Hembygdslaget så sakta att vakna.

Hembygdslaget hade årsmöte i september med föredrag om öns fjärdingsman Gustav Hammarström. Agneta Collberg omvaldes som ordförande.

Agneta Collberg omvald som ordförande i Hembygdslaget. FOTO: STEFAN KNORN

- Vi ordnade i november en tipspromenad med frågor om Adelsö. Vi var också engagerade i de julaktiviteter som ordnades på ön första advent. Nästa år drar vi igång med full kraft, berättar Agneta.

"15 pärlor på Adelsö"? var namnet på en broschyr som Hembygdslaget gav ut förra året? Den handlar om fina sevärdheter på ön. Broschyren spreds i affären, i Mun-

sökiosken, i Uppgården med flera ställen. Den blev en succé och tog snabbt slut. Nu har en ny lite reviderad version tryckts i större upplaga. ■

PÅ GÅNG MED ADELSÖ EVENEMANG!

ÄNTLIGEN KAN VI ANORDNA EVENEMANG IGEN.

Först på tur var julmarknaden som i år arrangerades tillsammans med AIF. På Adelsö Festplats den 27 november medverkade Adelsö Evenemang. Förutom olika utställare, lokala föreningar och chokladlotteri fanns det möjlighet att lämna sin önskelista för ivägskickning till Tomten. →

Närproducerat för alla smaker!

Adelsö Ägg www.adelsoagg.se

Adelsö Evenemang

Styrelsen för Adelsö Evenemang: Bo Stolt, Göran Ageby, Lena Törvall, Eeva Axe, Rigmor Wallin, Sabina Bergqvist och Nisse Vernersson.

Saknas på bilden: Urban Hasselström och Paulina Robertsson. FOTO: ADELSÖ EVENEMANG

Vi planerar också Annandagspingis (den 26 december) och julgransplundring (den 6 januari). Mer information om det kommer senare.

AE har ännu inte beslutat om verksamheten för 2022 men planeringen för flera evenemang är igång, bl.a. Adelsö Runt-Poker Run. Men håll ett öga på hemsidan adelsoevenemang.se eller på Facebook. Där kommer det att finnas information om AE:s arrangemang". ■

Väl mött!
STYRELSEN

ALSNU VIKINGAR

Kan det vara en av få positiva coroneffekter att det glöder i hjärtat av längtan efter samvaro med andra? Alsnu vikingar har som alla andra ställt in allt sedan april förra året. Dock har vi turen att vara en förening som mestadels håller till utomhus och just vår största aktivitet blev rivstarten inför hösten: Alsnu vikingadagar sista helgen i augusti (istället för runt valborg). Vi hade ovanligt otur med vädret och ovanligt många som vanligtvis hjälper till var sjuka men trots det kom det

massor av gäster och vi slog märkligt nog rekord i antalet medlemmar som ställde upp. Kan det här också vara en positiv coroneffekt – att man är mer beredvillig att ställa upp för varandra?

Oavsett anledning så sjuder föreningen av liv. Ovanligt många nya medlemmar kommer till, gamla återvänder och befintliga har fått förnyad lust att hitta på saker. Eller vad sägs om att vi just skaffat en tredje och ännu större båt? Vi har dubbelt så många deltagare på

Alsnu vikingars nya skepp. FOTO: ALSNU VIKINGAR

hantverksträffarna och i våra digitala forum. Ännu har vi inte haft gille men jag hyser inga tvivel om att även de kommer att bli ovanligt välbesökta.

Vi har ovanligt mycket kraft framåt så om du funderat på att gå med i föreningen så är nu en bra tid. Medlemskap kostar symboliska 50 kr. Mer info på www.alsnu.se.

Vi kör Alsnu vikingadagar 30/4-1/5 som vanligt 2022. Hantverksgillen, båtbyggarträffar, pilbågsskytte, gillen och spontana fredagsmiddagar i brasans sken planeras framöver.

Glöden i hjärtat drar oss närmare varandra och vi möts i vår lust att göra roliga saker tillsammans. Kom du också! ■

Malin Rickardsdotter Ahlin
ORDFÖRANDE

Birkakören i Olle Nordbergs ateljé på Munsö. FOTO: KLAS DYKHOFF

BIRKAKÖREN PÅ GÅNG IGEN!

Efter att inte ha kunnat träffas och sjunga på ett och ett halvt år, så har Birkakören nu äntligen kunnat börja repetera igen. Det går inte att ta miste på glädjen hos sångarna, som sen mitten av augusti åter träffas i den delvis renoverade Hembygdsgården på lördagsförmiddagarna.

Eftersom det fortfarande pågår renoveringar, så måste man ibland hitta andra övningslokaler. Både Adelsö kyrka och som här på bilden Olle Norbergs ateljé på Munsö

har fått fungera som tillfälliga lösningar. Båda lokalerna är inspirerande på sitt eget vis. Kanske särskilt Olle Nordbergs ateljé, som flera av sångarna besökte för första gången.

Nu övar kören för fullt för de traditionsenliga julkonserterna i Adelsö kyrka. I år blir det två konserter den 18 december, klockan 15 och klockan 17. Det planeras också fler konserter under våren, förutom de traditionsenliga Valborgs- och sommarkonserterna. Men mer än så vill inte körens ledare Maestro Johan Wallnäs avslöja. ■

Klas Dykhoff

Närstudie av Lena Sparrings spännande Tintin-tavla. FOTO: OVE WESTERBERG

ALLT FLER UPPTÄCKER ADELSÖS KULTUROAS

Adelsö Smedja bjöd för femte året i rad på en mycket uppskattad och välbesökt gallerisommar trots att flertalet helger bjöd på medelhavstemperaturer och en pandemi som inte avklingat helt.

Under åtta sommarhelger visade 32 utställare sina favoritverk. Av dessa hade tio utställare hemadress Adelsö. Dessutom fanns fem av de sju smedjeansvariga adelsöborna på plats med sina alster under hela gallerisommaren. Säsongen förlängdes något när Björn Druse hyrde in sig i Smedjan när Konstringen kom till Adelsö i slutet av september.

Supporterskaran som står på ständig tillväxt har också bidragit stort till att göra kulturoasen till en uppskattad mötesplats. Förhoppningsvis utökas de sju i ”smedjangänget” med ytterligare en medlem till nästa säsong.

Nytt för i år var att stödtruppen ”Smedjans supporterklubb” deltog i ett konstlotteri. Där första pris var en tavla av Lena Sparring som

Smedjan. FOTO: OVE WESTERBERG

gick till Jenny Rössberg, övriga lyckliga pristagare var Else-Beth Hansson, Maria Zakrisson och Per Paulsson.

Den 27 november var det julmarknad även i Smedjan, i år extra stämningsfull. ■

Ove Westerberg

MIN PLATS PÅ JORDEN

Ibland slår musik an en alldeles speciell sträng inom en. Precis så var det en junidag i Adelsö kyrka under första repet inför en konsert på samma plats. Malin Rikardsdotter Ahlin hade tagit med sig en bunt favoritlåtar som hon presenterade för Stefan Jämtbäck inför deras första framträdande tillsammans. Så fort Stefan började spela "Min plats på jorden" (text Py Bäckman och musik Anders Hansson och Fredrik Kempe) rörde musiken vid den där strängen och han kunde inte låta bli att sjunga med. Han blev tagen av den vackra melodin och den träffande texten, berättar Malin. Efter konserten bestämde de sig för att spela in låten, i Stefans adelsöbaserade studio.

– För mig handlar texten tveklöst om Adelsö. Därför var det inget svårt val att

spela in videon högst uppe på Alsnö hus. Där är absolut vackrast i soluppgången. Så det var inte heller svårt att vara där en lördag före klockan 6, säger Malin.

– Jag har fått höra att den här låten går direkt in i hjärtat.

Resultatet finns på Youtube: Min plats på jorden – Malin Rikardsdotter Ahlin, Stefan Jämtbäck och Hasse Johnzon.

Låten finns på Youtube.

FOTO: MALIN RIKARDSDOTTER AHLIN

Björn Rydberg

Sättra snickeri AB

lämnar ogärna Adelsö. Så om du vill ha en ny terrass, eller hjälp med det där du inte hann med på huset. Vi gör även robusta utomhusmöbler, planteringsbord mm.

Adirondäckstol
i tryckimpregnerat trä mår bäst att stå ute året om.
2200 kronor eller två stycken för 4000 kronor

Tommy Hindstam
0703-879194

ADELSÖPROFILEN

Mona Rahm

Det är svårt att tro att Mona Rahm har en livshotande cancersjukdom. När jag träffar henne är hon glad och pigg och ser ungdomligt frisk ut. Och hon har bestämda synpunkter på det mesta. Men hon är mycket allvarligt sjuk.

TEXT: BJÖRN RYDBERG FOTO: BRITT-LOUISE MORELL / BJÖRN RYDBERG

Mona bor i det gula huset bredvid brandstationen. Hon är född 1966 och uppväxt på Ekerö. Hon bodde passande nog på Pomonavägen (På Mona) i Närlunda. Efter skolorna på Ekerö gick hon i Höglandsskolans gymnasium. Senare studerade hon till förskollärare på Södertörns högskola.

Mona har arbetat många år på Kyrkans Öppna Förskola i kyrkans lokaler på växelvis Lovö, Ekerö och Munsö. Mona är kristen och tycker kyrkans grundläggande värderingar är viktiga: Gör mot din nästa vad du vill att han eller hon ska göra mot dig.

– Jag tror på det kristna budskapet men är inte bokstavstroende på något sätt. Jag inser att Bibeln är en historia som skrevs för tusentals år sedan, säger Mona.

Mona trivs mycket bra på förskolan där hon arbetat sen 2002. Efter en längre sjukskrivning är hon tillbaka på halvtid.

– Jag förmedlar det kristna budskapet till barnen. Vi sjunger barnpsalmer men också Imse vimse spindel och har andra vanliga förskoleaktiviteter.

Före arbetet på förskolan arbetade hon på Skytteholms kursgård som servitris och hovmästarinna. Mona kom till Adelsö 1994. Delvis på grund av att huspriserna var lägre här. Hennes kompis Susanne Björk tipsade om ett hus; det ursprungliga skolhuset i Stenby. Där bodde hon till 2017. Då flyttade hon några hundra meter till det nuvarande huset.

Mona har tre döttrar varav den yngsta, Nora 21, bor hemma. Mellandottern, Emma 23, bor också tillfälligt hemma men planerar att snart flytta utomlands. Den äldsta dottern Hanna bor ihop med sin kille och ska gifta sig i Ekerö kyrka i vår. Mona är singel efter skilsmässan för ett par år sedan.

MONA RAHM

(HETTE FÖRUT WIKBORG)

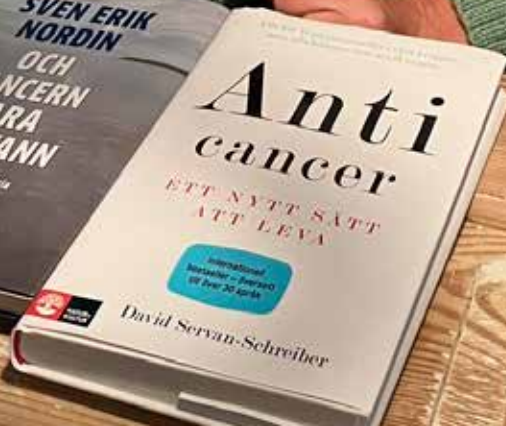
ÅLDER... 55 år.

YRKE... Förskollärare.

FAMILJ... Döttrarna Nora 21 år, Emma 23 och Hanna 25. Hunden Liston och två katter, Mona är för närvarande singel.

Trots all sjukdom håller
Mona humöret uppe.

» Jag har lärt mig ta vara på
varje dag som om den var den
sista och glädjas över allt det
vackra i livet. «

»Jag kom till det sista provet bland 500 sökande. Det är jag stolt över.«

Mona har väldigt många olika intressen:

Hon älskar djur och hade tidigare två hästar. Hunden Liston som snart är 15 år är lite blyg. Men väldigt snäll. Han kommer flera gånger och stryker sig mot mig med sin nos. Kanske i hopp om att jag har godis i fickan. Mona har dessutom två katter.

Mona har alltid varit väldigt spänstig. Har varit aerobics-lärare i Hembygdsgården och utomhus på Adelsövallen.

– Jag gillar dans och gymnastik och aerobics är en blandning av båda, säger hon.

Hon och två av döttrarna har gett sig ut på flera ”galna” cykelutflykter. Bland annat cyklade de till Kåseberga i Skåne 2017 på förslag av yngsta dottern Nora: 74,5 mil på småvägar i växlande väder. Det tog tio dagar och på slutet var det ösregn flera dagar.

– Vi såg ut som blöta råttor när vi kom fram, berättar Mona.

Hon gillar estetiska saker som att måla. Mona är medlem i Konstringen här på Mälaröarna och har haft flera konstutställningar.

Mona är musikalisk och har både sjungit solo och sjungit i olika körer. Bland annat i kyrkokören Ad Mundi på Adelsö. Men hon gillar mer modernare musik.

Hon har också en skådespelarutbildning på Teaterverkstan vid Stockholms Universitet. Det var bland annat tal- och röstträning. Hon kom nästan in på Teaterhögskolan.

– Jag kom till det sista provet bland 500 sökande. Det är jag stolt över.

Mona älskar Adelsö. Men hon ogillar de ledande politiker som försökte lägga ned Munsö

Mona ser förvånansvärt ung och frisk ut.

skola. Hon tycker det är konstigt att en ledande centerpartist som bor på ön medverkade till detta. Centern talar ju vitt och brett om att de vill slå vakt om landsbygden. Hon var själv med och protesterade. Tack vare de många protesterna räddades förskoleklassen och klass 1 och 2.

Hon är också glad över att hon satte Värna Adelsö på spåren om nedläggningen av Hovgårdsbadet. Tack vare den insatsen kunde badet räddas. Vad gäller framtiden för Adelsö vill hon slå vakt om den fina naturen. Men det behöver också byggas en del bostäder för att skapa underlag för skolor och affären.

Sommaren 2020 kände Mona att det gick trögare att cykla i uppforsbackarna. Efter en läkarundersökning på Karolinska den 21 juli

Äppelblom på Adelsö. En av många tavlor som Mona har målat.

fick Mona beskedet att hon hade äggstockscancer. Redan tre veckor senare opererades hon. Läkarna trodde att de skulle kunna operera bort alla tumörer. Men dagen efter operationen kom operationsläkaren in på rummet:

– Hon slog sig ned på en stol bredvid min säng. Hon la handen på min hand och sa: Vi har tagit fel: Modertumören sitter inte på äggstockarna utan på blindtarmen och metastaserna är spridda i hela buken. Läkaren sa också att cancer är obotlig och att det inte är möjligt att operera bort alla cancersvulster. Nu är det cellgifter som gäller, berättar Mona. Utan cellgifter skulle hon bara ha ett år kvar att leva.

– Läkaren var så sympatisk och hade tårar i ögonen när hon berättade det. Jag tyckte synd om henne, säger Mona.

Eftersom det var tarmcancer flyttades Mona över till S:t Görans sjukhus där man sätter in cellgifter. Det var fruktansvärt obehagligt. Bland annat fungerade inte tarmarna och håret ramlade av. Mona får så kallad palliativ vård och fick höra att mediantiden för återstående livslängd för patienter i hennes situation med cellgifter är tre år.

Men efter 16 doser minskade tumörerna. I maj 2021 erbjöds Mona en två månaders paus från cellgifterna. Och eftersom tumörerna inte växt fick hon pausen förlängd med fyra

Mona med cykeln som hon åkt med över halva Sverige.

månader till. Utan cellgifter mår hon väldigt bra. Men i slutet av november ska hon på återbesök på sjukhuset. Då får hon sin dom. Har tumörerna börjat växa igen måste det bli fler obehagliga cellgifter.

Mona är övertygad om att kosten är avgörande betydelse. Socker och vitt mjöl göder cancercellerna. Det är stenålderskost som gäller med till exempel nötter, bär, frön och grönsaker. Och ingen alkohol. Hon visar tre böcker om kostens betydelse.

Mona är naturligtvis spänd inför återbesöket på sjukhuset i november. Men hon känner ingen dödsräddelse eller ångest. Jag sover faktiskt väldigt bra, säger hon.

– **Det tråkigaste med döden är att jag inte får träffa mina framtida barnbarn. Men en positiv sak med min sjukdom är att jag fått uppleva att så väldigt många människor velat stödja och hjälpa mig på olika sätt. En tröst är också att jag lärt mig ta vara på varje dag som om den var den sista och glädjas över allt det vackra i livet, säger Mona. ■**

Blir lägenheter. FOTO: ANITA BJÖRK

Lägenheter i gamla butiken

Det blir två lägenheter i gamla butiken i Hovgården. I varje fall om Patrik och Sofia Borin får som de vill.

De lämnade i somras in en bygglovsansökan till kommunen om att få bygga om den före detta butiken. Något besked har de ännu inte fått.

– Vi har anlitat den lokala arkitekten Jill Stark från Lindby. Tanken är att utgå från det befintliga huset. Men vi ska göra en genomgripande ombyggnad. Fasad, tak och fönster med mera kommer att förnyas, säger Patrik Borin.

– Vi hoppas att det ska bli ett snyggt hus som passar in på Adelsö. Det ska förstås fortsätta att vara falurött.

Patrik bedömer att ombyggnaden kommer att ta cirka tolv månader från det att man får bygglov. Huset har stått tomt sedan våren 2021 då Adelsö Butik flyttade till den före detta restaurangen nära färjan. Patrik och Sofia drev lanthandeln i Hovgården mellan 2004 och 2015. ■

Björn Rydberg

HOVGÅRDSBADET UPPRUSTAT

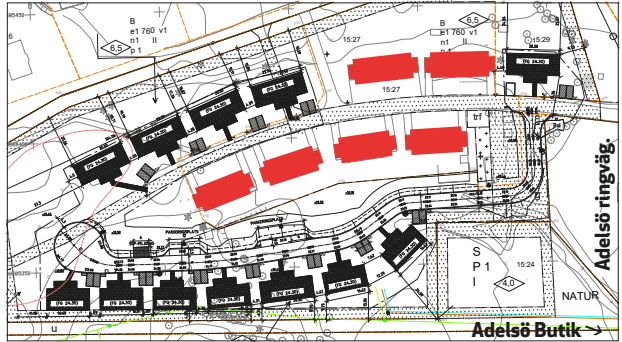
Som vi berättade i förra numret beslutade kommunen i våras att riva upp beslutet att lägga ned Hovgårdsbadet. Detta skedde efter Värna Adelsös kontakter med tekniska nämndens ordförande Gunnar Mossberg (M). Efter att han besökt badplatsen har kommunen lagt ny sand på botten och förbättrat stranden. När Värna Adelsö griper in... ■

NYBYGGNATION SLAGARVÄGEN

Nu är nybyggnationen på Slagarvägen på gång. Efter många turer med bland annat utredningar om vattentillgång och avloppsmöjligheter startar byggnationen under hösten i år.

Det blir 12 parhus med två hyreslägenheter i varje. Det blir 6 2:or, 12 3:or och 6 4:or. Husen är placerade kring de existerande 6 husen (på skissen är dessa inritade med rött, 2 på norra sidan och 4 på södra sidan av Slagarvägen). Slagarvägen, mynnar ut i Adelsö ringväg till höger på bilden. Strax söder om denna mynning finns Adelsö Butik (syns ej på bilden).

De gråsvarta rutorna är de nya husen – 5 på norra sidan av Slagarvägen och 7 på en ny väg som ansluter till Slagarvägen strax innan dess mynning i Adelsö ringväg. Bygget delas in i två etapper. Den norra, etapp 1 med 5 parhus, beräknas bli klar för inflyttning

Kartskiss över bygget. FOTO: EKERÖ BOSTÄDER

Ungefär så här kommer husen att se ut.

FOTO: EKERÖ BOSTÄDER

vid årsskiftet 2022/2023 och etapp 2 med 7 parhus blir klar sommaren 2023. ■

Peter Östergren och Stefan Wåhlin

**Köp ett skinn från Birka Får,
håller stilen i tusen år!**

Åke på Skäret
070-510 31 72, 08-560 510 01
Lindby brygga, Adelsö

Här i nuvarande färjebacken låg Adelsö tegelbruk med sin höga skorsten. Tegelbruket lades ner 1921. Bilden är från 1926. Rester av det nedlagda tegelbruket i förgrunden. Människorna är turister från Stockholm.

FOTO: ADELSÖ HEMBYGDSLÄG

ADELSÖ TEGELBRUK

Tegeltillverkningen har gamla anor på Adelsö. Alsnöhus byggdes troligen av lokaltillverkat tegel på 1200-talet. Många större gårdar hade egen egen tegeltillverkning, i regel i liten skala. Stenby hade tidvis större tillverkning.

FÅ UPPGIFTER OM TEGELBRUKET

Den första uppgiften om ett tegelbruk på Adelsö dyker 1752 upp i en mantalslängd från Stenby säteri. Där noteras ägaren, baron Bielke, förutom tjänstefolk också tegeldrängen Jan Åström. Bielke skriver ”I tanka att anlägga Tegelbruk i detta åhr, har denna Åström för tegeldräng blifwit angifwen och skrefwen.” Det blev dock inget tegel bränt detta år. Först året därpå tycks tegelbruket ha kommit i gång. Fyra år senare fanns vid Stenby tegelbruk en bokhållare, 7 till 8 tegeldrängar och ett antal före detta soldater.

Mellan 1758 och 1771 anges tegelbruket som Dufwik tegelbruk. (Dufwik= dagens fär-

jeläge). Där fanns en tegelslagare (mästare) samt fyra tegeldrängar.

Tegelbruket bytte ägare flera gånger. I mantalsuppgiften 1819 uppräknas diverse anställda och i tegelbruket sysselsattes en tegelslagarmästare, omkring arton tegeldrängar och en skeppare. 1832 finns det rättare, tegelslagare, fiskare och skeppare, cirka tio drängar och fyra pigor.

I mitten av 1800-talet anlades ett stort antal nya tegelbruk i Mälardalen med omnejd. Tillgången till lera gjorde att tegelbruket riktade in sig på Stockholm som marknad. Industrin

som växte fram svarade för en fjärdedel av Sveriges totala tegelproduktion (19 miljoner tegel). På Stenby bodde då änkefru Wernstedt och mantalsuppgiften redovisar kokerska, betjänt, fogde, smed, tegelslagare, rättare, slöjdaren Flitt, sjuutton drängar med familjer samt inhysta personer.

1863 tar greve Taube över rodret på Stenby och försöker sätta tegelbrukets verksamhet på bolag. Det lyckades han inte med och det hela slutade med utmätning, exekutiv auktion.

Kring år 1900 hade den stora expansionen avslösts av en minskning av antalet tegelbruk i regionen.

Mellan 1898–1910 är det godsägare Jonas Gustaf Wibom som tar över Stenby och tegelbruket får ett uppsving under hans ledning,

Runt 1911 bildas Mälardalens Tegelbruksförening AB med syfte att bruken inte skulle sälja tegel under ett visst minipris. 1914 är det dags igen, ytterligare 14 tegelbruk går samman

Den röda markeringen på bilden visar att själva tegelbruket låg i färjebacken. Den gula markeringen är själva lertäkten. FOTO: ADELSÖ HEMBYGDSLAG

med AB Mälardalens Tegelbruk. I samband med sammanslagningen lades flera mindre lönsamma tegelbruk ned. Som mest ägde företaget 24 tegelbruk och några bruk arrenderades. Tegelbruket på Adelsö tas över 1914 av AB Mälardalens Tegelbruk.

Arbetare i tegelbruket. FOTO: ADELSÖ HEMBYGDSLAG

TEGELTILLVERKNING

I grova drag gick tegeltillverkningen till på följande sätt: Först togs leran upp från någon av de intilliggande lertäkterna. I nästa steg bearbetade, magrade och formades teglet. Därefter lades stenarna till tork i stora torklador som var karakteristiska för tegelbruket. Slutligen brändes teglet i ugn och fick då genom Mälardalens järnhaltiga lera sin typiskt röda färg. Huvudsakligen tillverkades murtegel och i mindre utsträckning tak- och rörtegel.

Efter andra världskriget har tegelindustrin nästan helt konkurrerats ut av betongen. Detta innebar att de sista tegelbruket på Mäläröarna fick läggas ned eftersom det då var brist på lämplig lera för detta speciella röda tegel. Tegelbruket på Adelsö lades ned 1921. Botten hade gått ur marknaden och konkurrensen var så hård att investeringar inte kunde räknas hem.

En amatörmässig fråga: Nästan hela Stockholms innerstad, Stadshuset och många stora kyrkor är byggda av tegel för länge sen. Dessa byggnader är i fortfarande i gott skick. Nu när kalkbrytningen på Gotland hotas, kan det bli brist på betong. Kan teglet gå mot en ny vår? ■

*Britt-Louise Morell
Björn Rydberg*

Vill du veta mer: Stenby tegelbruk. Adelsö Hembygdslag 2012, författare Anders Sahlén.

Det är viktigt att öva innan det händer. FOTO: RÖDA KORSET: TOMAS ÅRLEMO

HJÄRTSTOPP

Vad gör man?

Under sommaren uppstod en diskussion om var det finns hjärtstartarapparater på ön. Adelsönytt har undersökt detta och det finns två hjärtstartare registrerade; en på färjan och en vid Hembygdsgården.

Dessutom finns en i brandstationen men den är inlåst och bara tillgänglig för brandmännen. Tidigare fanns det en vid Adelsövallen men tyvärr har den blivit stulen.

Adelsönytt har intervjuat Maria Skedinger som är lungläkare, men också med i styrelsen för Värna Adelsö.

Vad är det första man ska göra när man misstänker ett hjärtstopp?

– Man ska försöka väcka personen om det går. Kolla om personen andas, se om bröstkorgen höjs. Om man vet hur man kan kolla puls är det också bra, säger Maria.

Men om det inte verkar som att personen har puls och inte andas, vad är det man ska göra då?

– Larma 112 och sätt telefonen på högtalarläge. Särskilt viktigt om du är ensam. Se till att

Maria Skedinger. FOTO: LARS SKEDINGER

personen har fria luftvägar och rent i svalget. Finns en hjärtstartare så starta den. Den ger sedan instruktioner via en röst, fortsätter Maria.

Men kan man göra fel?

– Nej, det finns ingen medicinsk oro. Apparaten ger bara elstötar om den känner att det saknas hjärtslag och den är helt självinstruerande vad du ska göra och med vilka intervaller för att starta hjärtat vid hjärtstopp. Det är enbart när hjärtats kamrar flimrar som apparaten ger elstötar, konstaterar Maria. Det finns inget skäl att vara rädd för att använda maskinen.

Hur viktigt är det att använda hjärtstartare?

– Om det är ett hjärtstopp är de första minuterna avgörande. Så finns hjärtstartare och om det är ett hjärtstopp kan det rädda livet.

Vad gör man om någon ramlar ihop och man inte har en hjärtstartare där man befinner sig?

– Som tidigare upprepats bör man först försök väcka personen, kolla om personen andas, kolla om möjligt om du känner puls. Larma 112 och mobilen i högtalarläge. Ryggläge på personen. Sedan undersök att det inte finns något hinder i svalget utan att det är

fria andningsvägar. Därefter startar man med kraftiga hjärtkompressioner. Lägg handloven två cm från bröstbenet på vänster sida och lägg andra handen över och tryck hårt fem cm neråt 100 nedåttryck per minut. Raka armar så du får kraft att hänga på tyngden av din egen överkropp. Hellre för hårt så något revben kan spricka än att det är för löst så stötarna inte får igång hjärtat. Därefter nyp ihop näsborrarna, gör två inblåsningar av luft genom munnen och snegla mot bröstkorgen så du ser att den höjs. Ha huvudet lite lätt bakåtböjt på personen när du blåser in luft. Är man två kan man turas om. Och törs du inte blåsa in luft så är kompressionerna viktigast. Upprepa tills hjälp anländer. Det är viktigt att göra försök till livräddning, men man ska också inse att det inte alltid lyckas även om man gjort rätt, avslutar Maria Skedinger.

Utbildning i hjärt-lungräddning ordnas av Civilförsvaret och flera ideella organisationer men också privata företag. En del som gått kurser anmäler sig till SMS-livräddarna. Det innebär att om det kommer ett hjärtlarm skickas ett sms ut till personer som vistas i närheten om de anmält i ett register att de kan rycka ut.

Att det saknas hjärtstartare i Adelsös norra del är inte riktigt bra eftersom det tar för lång tid att hämta hjärtstartare på öns mitt och de första minuterna är avgörande. Inköp av hjärtstartare kostar cirka 17 000 kronor. Att ansvara för den innebär också att man måste kontrollera ledningar och batteri så den är funktionsduglig men det är inget oöverstigligt uppdrag. Kanske borde även Björkö ha en hjärtstartare eftersom det är så många besökare där sommarhalvåret.

För varje minut som livräddningsförsök försenas minskar möjligheten att överleva med tio procent. Detta borde fler ta till sig och gå en kurs i livräddning där man får öva på en plastdocka. ■

Birgitta Rydberg

I stället för Magnus Ladulåsloppet...

Pandemin ställde in Magnus Ladulåsloppet även i år. Men det hände något annat.

Det började med att Anders Rosqvist och Mårten Westberg bestämde sig för att de skulle springa det inställda Magnus Ladulås-loppet. Inget arrangemang med anmälningar, nummerlappar och högtalare. Den här gången skulle Anders få en chans att värma upp före start.

Mårten snitslade upp den svårhittade delen av banan och så bjöd de in några vänner från Adelsö och Mårten bjöd in en handfull från Rinkebys löparklubb Rinkeby Run.

Eftersom adelsöborna kan banan så fick resten helt enkelt följa dem. Det funkade sådär. En del hade svårt att hålla sig så några sprang någon kilometer för mycket, men det gjorde i det stora hela ingenting.

Mycket viktigare var att Lena Collberg stod med en "super soaker" (tänk: vattenpistol) och vatten. Det var underbart i den höga värmen och den dräpande luftfuktigheten.

När de två snabbaste löparna sprang fel så skulle Anders tveklöst ha varit först i mål, om han inte hade vänt om för att hjälpa en Rinkeby-löpare som tagit helt slut i fuktvärmen. Ironin här är att den killen härstammar från Bangladesh, världens kanske våtvarmaste land!

Men finast var ändå hur Mats Collberg tog hand om Rinkeby Runs 60-åriga, låghalta nybörjare Tsehay från Eritrea. Inte nog med att Mats anpassade sin fart så att Tsehay inte skulle springa vilse. När de kom in mot mål så sprintade Mats fram så att han kunde öppna vildsvinsstängslet åt Tsehay. Mårten började nästan grina, så vackert var det.

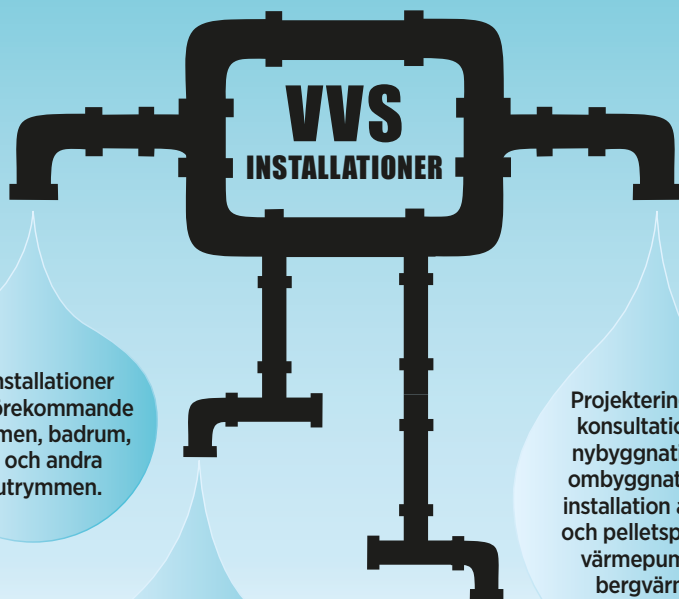

Det är spurt! FOTO: MÅRTEEN WESTBERG

Sen gick allihop till Café Hovgården och fikade tillsammans. En gemensam upplevelse som en mil i fuktig värme gjorde det mycket lätt att prata, trots liv som i övrigt ser väldigt olika ut.

– Efter snart sextio år på Adelsö vet jag hur underbara människor det finns här, men idag fick åtta löpare från Rinkeby Run uppleva det, summerar Mårten. ■

ALSNÖ RÖR AB

Rörinstallationer
i alla förekommande
utrymmen, badrum,
kök och andra
våtutrymmen.

Konverteringar
till vattenburet
värmesystem,
renovering och byte
av avloppssystem,
reparationer och
service av installationer
av vatten- och djup-
vattenpumpar.

Projektering och
konsultation av
nybyggnationer,
ombyggnationer,
installation av ved
och pelletspannor,
värmepumpar,
bergvärme,
luft och vatten.

Installation av
pumpstationer,
köldbärarsystem för
kylsystem, installation av
enskilda avloppssystem,
grävning med minigrävare
tex vatten, avlopp och
el över tomt.

Auktoriserat
VVS-företag

Mälbyvägen 18, 178 92 ADELSÖ, alsno@telia.com
Anders Johansson, 070-565 15 10, 070-595 90 56

PORTAL TILL PARADISET

Den här portalen och grinden finns utanför familjen Udds hus i Lindby.

- **Fantasin och lekfullheten** slog till en dag. Tanken är att våra gäster ska känna sig extra välkomna. Min man Lars-Erik hjälpte mig med grundkonstruktionen. Det är roligt att här på landet får man göra vad man vill, säger Eva Udd som är skaparen av konstverket. ■

Eva och Lar-Erik Udd vid portalen. Observera att portalen leder till paradiset. FOTO: BIRGITTA RYDBERG

Stolar för troll och älvor och myshörna för max 8 personer. FOTO: BIRGITTA RYDBERG

Annsi bibliotek är uppskattat av hallstaborna. FOTO: MATS LUNGGREN

KUNGLIGA BIBLIOTEKET I HALLSTA

Det här biblioteket finns i korsningen Hallstavägen – Båtsviksvägen i Hallsta

Bibliotekarie är Annsi som bor där. Här finns alla möjliga sorters böcker: deckare, barnböcker, skönlitteratur, faktaböcker med mera. Alla kan låna och ta böcker men, också ställa dit böcker.

- Tipset kom från en tidning för några år sen. Sen köpte jag ett skåp på en loppis hos Lars Gunnar Ageby som fixade papp på taket. Det har nu blivit ett plåttak. Jag tror att det lilla biblioteket är ganska uppskattat och det utnyttjas en hel del, berättar Annsi. ■

Björn Rydberg

STOPP FÖR FÄRJAN

På förmiddagen fredagen den 29 oktober stoppades färjetrafiken i nära fyra timmar. Orsaken var ett fel i lagret på ett linhjul, som linan går igenom, berättar Kjell Björk som är en av befälhavarna på färjan.

En reservfärja kom från Ekerö. Adelsöfärjan var i drift igen klockan 13. För att kunna köra från Ekerö krävs en besättning på tre personer. Och det tar sin tid att få tag i personal.

»Vi hoppas kunna bjuda på traditionsenligt julfika någon av dagarna före jul.«

– Det var flera år sen vi hade ett driftavbrott. Men man bör också komma ihåg att de öppningsbara broar vi har i kommunen också krånglar ibland, så att trafiken stoppas, säger Kjell.

– Vi gör allt vi kan för att upprätthålla en säker färjetrafik dygnet runt för adelsöborna.

– Vi hoppas kunna bjuda på traditionsenligt julfika någon av dagarna före jul, säger Kjell Björk. ■

Vi har extra öppet varje advents lördag med julfika och fina erbjudanden, bl.a. egenodlad amaryllis, kransar, bundna buketter, julkorgar och arrangemang.
Vi har hemleverans!

- ✓ Binderier i Sorg och lycka
- ✓ Jord, gödning, täckbark
- ✓ Blommor efter säsong
- ✓ Litet växthus med egen odling av blommor och grönsaker för utplantering
- ✓ Vi levererar på vardagar

tel: 08 540 931 00

följ oss på

I SVERIGE FINNS MINST 100.000 HEMLÖSA KATTER

Det finns inga vildkatter förutom lokatten i Sverige, men det finns minst 100.000 hemlösa och ibland förvildade huskatter. I Stockholm finns beräkningar på att det finns ungefär 30.000 hemlösa huskatter.

STÖD KATTHJÄLPEN

Du som är intresserad av att ge ett bidrag till Adelsö katthjälp, sätt gärna in en slant på Föreningen Rädda katternas konto: SEB **5211-10 174 26**, bankgiro **517-9627** eller swisha på nummer: **1230412213**. Meddela att pengarna skall gå till ADELSÖ. ■

Tack!

Vill du komma i kontakt, mejla:
adelsokatthjalp@gmail.com

Avicii fångades in på Munsö och hela pälsen var en enda stor tova. FOTO: ANNIE MOHL

De flesta larm som kommer in handlar antingen om segregerade miljöer i Stockholm eller väldigt lantliga områden.

– Vi får ibland larm från övriga Ekerö kommunens områden och öar, men på Adelsö finns det inga hemlösa katter längre, så vitt vi vet, säger Annie Mohl på Adelsö Katthjälp.

Adelsö Katthjälp utgörs av Annie Mohl och Marié Redin. De har ägnat en stor del av sin fritid i flera år åt att fånga in hemlösa katter när de får in tips om var de finns, men det är lugnare nu. De driver katthjälpen utan kommunala eller statliga bidrag men har bra samarbeten med katthem och veterinärer. Katthjälpen använder en metod som kallas TNR (Trap, Neuter, Return = fånga, kastrera, lämna tillbaka).

Annie och Marié började så smått 2014 på Adelsö, men hade redan varit engagerade i många år. När djurvänner på ön, som matat otaliga katter i lador och stall under åren, fick reda på att Katthjälpen fanns hörde de av sig och bad om hjälp. Katter hade obehindrat kunnat föröka sig och fått en massa ungar och det blev fler och fler, om de inte dog en för tidig död.

– Första året, 2015, tog vi hand om 26 kattungar som fångades in tillsammans med mammorna. Andra året fångade vi in fem kattungar och sista året bara tre. Här såg vi tydligt att metoden fungerade. För närvarande

»Vi börjar alltid med att kartlägga var katterna finns och hur de ser ut, ofta med hjälp av en åtelkamera.«

Haddock gick ute som hemlös vid Ekerö centrum i flera år. Ingen ville kännas vid honom och han kom in i värmen. FOTO: ANNIE MOHL

De tre sista kattungarna som Adelsö katthjälp fick larm om på Adelsö. FOTO: ANNIE MOHL

finns det alltså inga hemlösa katter på Adelsö. Alla katter vi tagit hand om har varit väldigt skygga men vi har samarbete med katthem som inte har en avlivningspolicy, som till exempel katthemmet i Vaxholm, som är experter på skygga katter. – Nästan alla omhändertagna katter har varit röda/cremefärgade på grund av inavel, säger Annie.

METODEN TNR – TRAP NEUTER RETURN

Med metoden fånga in-kastrera-lämna tillbaka (trap-neuter-return) lyckades Adelsö Katthjälp stoppa flödet av att fler och fler katter föddes in i hemlöshet.

– Vi börjar alltid med att kartlägga var katterna finns och hur de ser ut, ofta med hjälp av

en åtelkamera. När vi väl börjat få en bild av hur många det rör sig om har vi gjort en prioritering om vilka som behöver hjälp först, att ingen av katterna vid matstationen är ägd, vilken kattmamma som verkar vara dräktig eller ha ungar, vilka hanarna är och så vidare. Vi har då fångat in, låtit kastrera och id-märkt de friska katterna, rehabiliterat i några dagar och sen släppt ut dem igen i samma lada och fortsatt att mata alla katter varje dag oavsett väder eller om det var nyårsafton eller midsommar. När katterna var kastrerade och matades ute eller i en lada såg vi till att ställa dem på kö för en plats på ett katthem som skulle passa, men eftersom katthemmen är överfulla tar det tid och hade vi inte låtit kastrera alla först på löpande band hade vi nog inte blivit klara med projektet. Just därför var TNR-metoden så viktig. Katthemmen som vi samarbetat med har sedan jobbat med att socialisera katterna för att hitta egna och rätt hem till dem.

– Vi har till idag hjälpt 150 katter i projektet, men inte bara på Adelsö.

OM DIN KATT FÖRSVINNAR

- **Ställ ut varm** mat på kvällen (varm mat doftar).
 - **Lappa, lappa, lappa.**
 - **Be folk öppna** garage och andra uthus, så katten inte blivit instängd av misstag.
 - **Leta på nätterna** med ficklampa – ögonen reflekterar.
 - **Ge inte upp** – fortsatt lägga ut mat två gånger om dagen.
 - **Var konsekvent.**
- Anmäl till www.vilse.nu. ■

Adelsö Katthjälp: Marié Redin och Annie Mohl.
FOTO: ANNIE MOHL

DJURSKYDDSLAGEN

– Det här är ett året-runt-problem beroende på människors okunskap och nonchalans. Det är att rättfärdiga sitt ego. Nu vill jag ha katt. Nu vill jag inte ha katten längre och då är det bara att dumpa den någonstans. Det är sorgligt att folk resonerar så. I juni 2020 infördes en ny djurskyddslag med föreskrifter om hund- och katthållning där målet är att tydliggöra djurens behov, djurhållarens ansvar och krav på kompetens. I den står det bland annat att katter som ska gå ute ska hindras att föröka sig oplanerat. Det betyder att katten helst ska vara kastrerad eller om det är en hona, ges p-piller, vilket är mycket skadligt på längre sikt. Det finns även ett liggande förslag på id-märkning.

HITTAR DU EN KATT

- **Är den mager, tovig, skabbig** – börja mata.
 - **Ta ett foto** och efterlys en ägare
 - **Lappa, lappa, lappa** efter en eventuell ägare.
- Anmäl till www.vilse.nu. ■

Målet med de nya reglerna är att

- Stärka djurskyddet för hundar och katter
- Tydliggöra hundar och katters behov med andra ord
- Understryka djurhållarens ansvar och krav på kompetens

Adelsö Katthjälp har stor erfarenhet av hemlösa katter och har även hjälpt många privatpersoner att hitta sin bortsprungna katter. ■

Adelsö katthjälp är inget katthem, men man hjälper hemlösa katter till ett bättre liv. ■

Britt-Louise Morell

NÄR DU SKAFFAR KATT

Släpp inte ut en kattunge. Släpp inte ut en nyinflyttad katt. Släpp inte ut en okastrerad och icke id-märkt katt och glöm inte att registrera id-märkningen i något av de två register som finns. Använd alltid en säker transportbur om ni ska till veterinären och säkra gärna buren med bagageremmar. Rasta inte din katt om ni reser, utan använd låda i bilen. Var mycket försiktig med att använda sele. Många katter tar sig ur dem på nolltid. ■

Mälaröarnas nyheter

– OM MÄLARÖARNA SEDAN 1949 –

Gjord för mälaröbor av mälaröbor på Mälaröarna!

Mälarö-podden

TIDNINGENS EGEN PODD – 100 % LOKALT SÅKLART!

Ta del av aktuell information och ställ dina frågor direkt till kommunen och Johan Elfver podd@malaroarnasnyheter.se

TORSDAG
VARANNAN VECKA

Lyssna där poddar finns på exempelvis Spotify eller via www.malaroarnasnyheter.se

KONSTRINGEN 2021

Konstringen består av konstnärer och konsthantverkare som arrangerar utställningar över hela Mälardalen.

Jill Stark, ordförande i Konstringen.

FOTO: ANITA BJÖRK

I år var det fler utställare än någonsin – alla med anknytning till öarna – som ställer ut på 30 olika platser.

För första gången sedan starten 1989 så har Konstringen etablerat sig med utställare som visat sin konst på Adelsö.

Under två fantastiskt vackra höstdagar kunde intresserade besöka två konstnärer på ön.

Jill Stark med skulptur/keramik i sin ateljé/verkstad i Lindby, där hon även visade hur rakubräning av keramik går till.

Björn Druse visade sin konst i Adelsö Smedjas ena lokal. Målningar gjorda i akvarell, olja och blandteknik.

En strid ström av Adelsöbor besökte utställningarna men även konstintresserade från Ekerö och Bromma hittade ut till vår vackra ö. ■

Anita Björk

AD MUNDI OMSTARTAR

Vill du sjunga i kör?

Kyrokören Ad Mundi startar på nytt under ledning av Carina Einarson. Hon har nu kommit hem från London där hon gjort en mycket ambitiös körledarkarriär. Kören avsmnade för tio år sen, då Carina åkte till London.

Kören kommer att sjunga musik från olika tider, i olika stilar, medverka i gudstjänster i våra kyrkor, göra egna konserter och kanske göra någon resa. Man behöver inte ha körvana, men det underlättar. Även nybörjare är välkomna. Viktigast är att man tycker det är roligt att sjunga och vill lära sig att utvecklas som sångare.

Den nya kyrkokören Ad Mundi i Adelsö kyrka på Allhelgonahelgen: Från vänster: Malin Rikardsdotter Ahlin, Maria Kallström, Mari Engström, Rebecca Kaplan Sturk, Christer Karlsson, Kenneth Einarson, Jonathan Kaplan Sturk, Eva Udd, Ingrid Sedihm och Anne-Charlotte Högner. Frånvarande: Lars-Erik Udd och Lisa Hindstam. FOTO: CARINA EINARSON

Man kan anmäla sig till Carina Einarson:

MOBIL: **073-530 56 60**

MAIL: **einarson.adelso@gmail.com**

Redan nu har tolv anmält sig till kören.

Kören sjöng på minnesgudtjänsterna på Adelsö och Munsö under Allhelgonahelgen.

Ad Mundi betyder För Världen. Det kan också föra tankarna till Adelsö Munsö. ■

Björn Rydberg

BondenKocken

BondenKocken är Anders Rydström och Sophie Cook. Anders är upp- vuxen på Lovö Prästgård och Sophie i London.

Efter att Sophie studerat i Glasgow i Skott- land kom hon till Ekerö och tillsammans drev Anders och Sophie kafé och köket på Rosenhills Trädgård under flera år.

Sedan november 2020 bor de i Portugal, Adelsö, där Anders mormor och morfar levde under flera decennier. Anders och hans syskon har också tillbringat mycket tid där som barn.

Anders och Sophie startade BondenKocken 2016 då produktionen av hantverksost startade småskaligt. De förädlar lokala råvaror till maträtter och ost, alltid säsongsintrikat, med matlagning från grunden.

De tillverkar osten av komjölk från Lovö Prästgård, en ekologisk mjölkgård av högsta klass och den enda mjölkgården på Ekerö. Dessutom den närmaste ekologiska mjölkgården till Stockholms storstad.

I augusti 2020 startade de med sin food-truck som sedan dess dykt upp här och där på Mälaröarna, de kallar det för ”slow fast-food”.

De gör också catering av alla de slag till privata fester och evenemang, med eller utan sin foodtruck, och brinner för att göra inspirerande menyer baserade på råvaror i säsong och som produceras på öarna. Maten ska vara god och en måltiden en festlig ritual.

Efter sommaren har de bestämt att fokusera mer på ostproduktionen och kommer att öka mängd och utbud. Snart har de tillgång till jordkällare både på Lovö och Adelsö. En ny idé är ostkasseprenumeration för privata kunder. Just nu finns deras ost i Adelsö Butik, ICA Nyckelby, ICA Skå, Vicki´s Deli, Gårdsbutiken på Lovö Prästgård och snart i fler butiker.

Sophie Cook, Anders Rydström med sonen Rudi.

FOTO: ANITA BJÖRK

Under oktober månad har de installerat sig i Storköket på Sättra och tillsammans med Karolina Lallerstedt. De blir en del av hennes vision för hela byggnaden, som kommer att kallas för Club Social/Adelsö. För BondenKocken kommer Storköket främst att vara ett dagligt produktionskök för mat och ost. Men det finns många härliga möjligheter som kanske inte ligger så långt fram i tiden, till exempel pop-up middagar och matlagningskurser. De hoppas att det kan vara en fin plats för privata fester, olika events och sammanhang.

De drömmer om att bidra till ett starkare nätverk mellan lokala bönder och producenter och att ett sådant samarbete också kan främjas tillsammans med Karolina Lallerstedt och Nobel Farming med flera i Storköket.

De drömmer också om att deras hem i Portugal återigen ska bli en fungerade gård med inriktning på ett självförsörjande liv där de också kan vara en av leverantörerna till sina egna menyer. ■

Anita Björk

Om ni är intresserade av deras produkter och vill boka in dem, ta kontakt på:

info@bondenkocken.se

HOLLYWOOD

PÅ ADELSÖ?

Två stora filmer och en TV-serie har helt eller delvis spelats in på Adelsö på senaste tiden. Frågan är om vår ö håller på att förvandlas till stockholmstraktens Hollywood.

"VARNAGEL"

Bilden visar ett ögonblick ur inspelningen av kortfilmen Varnagel, här i Alsnöudds långhus. Längst till vänster manusförfattaren Faravid Svalfors af Ugglas och längre in, belyst och i profil, Suzanne Reuter och till höger något skymd, Thomas Hedengran. Scenen är en laddad dialog mellan en mor och hennes son. Utöver dessa två är årets Adelsöbo Anders Rosenquist med i filmen, som krigare. Plus ytterligare uppemot 70 personer, varav många adelsöbor. Faravid hoppas på preminär i januari på Mälaröbion och, om tekniken går att ordna, i Adelsö hembygdsgård. Kortfilmen är en del av en tv-serie som Faravid skrivit och som ännu är i sin linda. Den utspelar sig på tidigt 800-tal. ■

"YOUNG ROYALS"

Netflix kör för närvarande en serie som heter "Young Royals". Den handlar om en fiktiv svensk kronprins som är homosexuell och som går på internatskola. Det är många förvecklingar. Slutscenen i den säsong, som nu är tillgänglig är en julgudstjänst i Adelsö kyrka. Det är bilder inifrån kyrka och från kyrkogården. Björks före detta gula affär skymtar i bakgrunden. ■

Regissören Lasse Hallström och huvudrollsinnehavarna Tora Hallström och Lena Olin.

FOTO: NORDIC ENTERTAINMENT GROUP

"HILMA"

I slutet på september fylldes parkeringsplatsen vid Adelsövallen av bilar, bussar och husbilar. Det var ett stort filmteam på cirka 60 personer som var på plats. Deras uppgift var att filma scener för den kommande storfilmen "Hilma" med Lasse Hallström som regissör. Hans fru Lena Olin spelar Hilma som äldre. Deras gemensamma dotter Tora Hallström spelar den unga Hilma.

Filmen ska handla om Hilma af Klints liv och världsberömda konstnärskap. Hennes släkt bodde på Hanmora och hon bodde tidvis på Adelsö. Filmen planeras ha premiär under 2022. ■

JULMARKNAD ADELSÖ RUNT

Den 27 november kunde man få en rejäl överblick av vad öns föreningar och företag har att erbjuda inför julhelgerna.

Då fanns stora möjligheter att hitta den rätta julklappen, julmaten och samtidigt uppleva tidigt julmys på hemmaplan. Längs Adelsö ringväg kunde man besöka sju marknader och butiker som laddat inför julen.

Varvet medsols började med Gammalt & Nytt, Adelsö Smedja och foodtrucken BondenKocken i Stenby. Här erbjöds bättre begagnat, konsthantverk/konst samt spännande lunchmat med julsmak. På Festplatsens dansbana hade Adelsö IF och Adelsö Evenemang laddat för en traditionell julmarknad där Birkakören sjöng de rätta sångerna.

I Sättra fanns Blomverkstan med julblommor, egenodlad amaryllis och fika. Toftabutiken i Stora Dalby hade sänkt priserna rejält på mängder av inredningsdetaljer. Varvet fullbordades i Adelsö butik i Lilla Stenby där julens mat stod i centrum. ■

Ove Westerberg

Adelsö Butik

Butiken betyder mycket för Adelsö och vi är väl alla lite nyfikna på hur det har gått sedan flytten och om den har påverkat verksamheten. Marja Conradsson berättar.

Det går bra för butiken i de nya lokalerna. FOTO: ANITA BJÖRK

Det som nog har påverkats mest av flytten är att den har gett oss en massa energi, vi har väldigt roligt på jobbet! Det har blivit lite som en nytändning eller nystart! Vi får också otroligt mycket positiv respons från dem som handlar hos oss vilket så klart känns jättekul, säger Marja Conradsson.

– Verksamheten har en lägre hyreskostnad, men vi har tagit ett privat lån för att finansiera ombyggnaden, så det går jämnt ut.

– Vi har kunnat utöka det butikslagade sortimentet tack vare bättre förutsättningar med större kök, men vi har även fått en större efterfrågan.

– Försäljningen håller jämna steg med föregående år. Då hade vi en ökning under coronapandemin. Vi är väldigt tacksamma för att försäljningen står sig och hoppas att utvecklingen ska fortsätta så.

– Vi upplever en ökning av postförsändelser till Munsö och hoppas att många av dem som använder oss som utlämningsställe även stöttar butiken och passar på att handla.

– Ett omfattande dräneringsarbete som gjorts har utökad parkeringen något. Större delen av dagarna är det gott om plats men det är många som handlar när de kommer med färjans

eftermiddagsturer och då kan det bli många bilar på parkeringen.

– Avslutningsvis så vill vi gärna framhålla att vi trivs väldigt bra i den nya fastigheten och det blev till och med bättre än vad vi hade tänkt oss när vi planerade. Kundvarvet är tydligt, kyl-diskarna överskådliga och varuexponeringen känns bättre. Vi utvecklar oss hela tiden, till exempel så väntar vi på nya smidiga kundvagnar under oktober. Vi ägnar en del tid åt att duka om varor och optimera platser för hyllorna samt att hitta fler roliga leverantörer. Nyligen kunde vi börja erbjuda ett fint sortiment av naturliga städprodukter.

– Just nu står vi inför planeringen av julen (det är lika kul varje år) och nu bjuder vi in till julbord i Pannrummet under december, säger Marja. ■

Anita Björk

Café Hovgården: HUR HAR DET GÅTT?

Nu har den första sommarsäsongen genomförts av Emilia Törvall och Jimmy Ehrnlund som driver Café Hovgården.

Vi undrar hur de upplevt sommaren och om det blev som de hade tänkt.

– När vi öppnade upp för säsongen den 1 maj hade vi ingen aning om vilken sommar vi hade framför oss, men tack vare en fantastisk och lokalt förankrad personalstyrka så blev sommaren över förväntan, säger Emilia och Jimmy.

De berättar att under juli månad när de slog upp dörrarna för kvällsöppet med trubadur var det fullsatt i trädgården, de fick till och med åka hem till familj och vänner för att låna bord och stolar. De hade tur med vädret och det var otroligt kul att träffa en massa människor under ljumma sommarkvällar. Det var mycket uppskattat så det är något som man kommer att utveckla mer.

– En stor del av besökarna under högsäsongen har varit turister som var intresserade av vad kulturen på Adelsö har att erbjuda. Väldigt många som besökt oss i samband med resan till Birka var även nyfikna på området Hovgården, säger Emilia och Jimmy.

Hur kommer framtiden se ut och finns det några nya planer för kafét?

– Av olika anledningar så stängdes kafét den sista augusti i år. Men till nästa år är tanken att säsongen ska förlängas. Vi vill också ha öppet vid jul, men i år väntar vi en bebis och kan inte ha öppet på julmarknaden, berättar Emilia och Julia.

Emilia och Jimmy har många tankar och idéer som de vill utveckla, bland annat mer glass och kanske en ny meny. Men kafét är storleksmässigt begränsat och man behöver därför anpassa utvecklingen med hänsyn till storlek på kök, yta och servering av mat. Men de kän-

ner sig inte stressade av att allt ska bli klart till nästa säsong utan gillar idén att kafét ska växa med tiden och bli en del av något större.

Emilia och Jimmy har under sommaren tagit hand om och drivit det nystartade informationscentret i Hembygdsgården, vilket

Kvällsöppet på Uppgårdens blev uppskattat. Trubaduren Stefan Jämtbäck underhöll i trädgården.

FOTO: EMILIA TÖRVALL

kommer att utvecklas i och med den nyanställda projektledaren som ska arbeta med området Hovgården.

– Tillsammans med andra företag, föreningar, Ekerö Bostäder och Ekerö kommun ska vi kunna utveckla området Hovgården.

– Vi vill verkligen tacka alla som varit en del av vår första säsong, den har varit otrolig, säger Emilia och Jimmy. ■

Anita Björk

SKATEBOARD VID BUTIKEN

Det finns nu en skateboardramp vid butiken.

Skateboardrampen under uppmontering.

FOTO: MATS LUNDRÉN

Det är butiksägarna Marja Conradsson och Martin Anderson som har tagit initiativ till rampen. Varför då?

– Vi vill bidra till att ungdomarna får något att göra på ön. Vi kommer också att köpa några rullbrädor som kan lånas ut, säger Marja.

Rampen finns bakom butiken. Där är också lite bord och stolar så att man kan sitta och fika och titta på när ungdomarna åker. Kommer du att åka själv?

– Nja. Jag vet inte. Men Martin var en duktig skejtare när han var 16 år. Vi får se om åkskickligheten har hållit i sig.

Marja berättar att de också funderar på att ordna andra saker för barn- och ungdomar, kanske någon form av hinderbana.

Värna Adelsö har sponsrat rampen med ett bidrag.

– Vi tycker att det är angeläget att medverka till att också barn och ungdomar på Adelsö får något roligt att göra, säger Mats Lundgren som är kassör i föreningen.

Rampen invigdes i slutet av oktober. ■

Björn Rydberg

Norrängskurvan. FOTO: ANN SÖDERSTRÖM

VÄGEN GÅR I VÅGOR I NORRÄNGSKURVAN!

Adelsö ringväg mellan färjan och Sättra är till stora delar usel.

Det gäller främst sträckan mellan Norrängskurvan och Källtorpskurvan och från svackan vid Kunsta fram till Sättrainfarten.

– På de sträckorna är det som att köra på en tvättbräda. Man är tvungen att köra vänstertrafik för att undvika bulorna i vägen, säger Peter Berglund i Dalby.

Trädrötterna har tryckt upp decimeterhöga bulor på vägen. Peter tycker att det är dags att lägga på en ny vägbeläggning mellan färjan och Sättra. Som man nyligen gjorde på Ringvägen söderut. Det är nödvändigt innan det händer en olycka med cykel, motorcykel eller till och med bil. Peter har därför bett Värna Adelsö hjälpa till att få ordning på vägen.

Styrelsen i Värna Adelsö har beslutat skriva till Trafikverket och begära att vägen mellan färjan och Sättra snaras rustast upp. ■

Björn Rydberg

GETR

All reklam,
design och print!

Högsta kvalitet
till bästa pris!

Beställ eller kontakta oss på

info@getr.se

076-242 44 43

www.getr.se

HUR ÄR DET ATT VÄXA UPP PÅ ADELSÖ? AV EKERÖS NÄRA 7 700 BARN OCH UNGA (0-18 ÅR) ÄR UNGEFÄR 130 FOLKBOKFÖRDA PÅ ADELSÖ.

STALLET ÄR BÄST

Mimmi Nagorna Cherkani och Molly Renner är elva år och bor på Sättra Gård, båda med mamma, pappa och bror. Mimmi går i sexan och Molly i femman, trots att de är jämnåriga. Mimmi hoppade över förskoleklass för hon kunde redan läsa; hon hade spionerat på sin storebror då han gjorde läxorna. Båda tjejerna går i Sanduddens skola. Molly har en lillebror som går i tvåan.

Adelsönytt har träffat Mimmi och Molly vid två tillfällen, ett på våren och ett på hösten 2021. Andra gången var också jämnåriga Aliyah Canatan, tio år, med. Hon hängde med tjejerna från stallet som de kom direkt ifrån. Där har Aliyah sin häst Mercan (Mercedes). Aliyah bor långt ner på Marielundsvägen och går i fyran i Drottningholmskolan.

Vad är bra och vad är dåligt med att bo på Adelsö?

Det första som kommer upp är det dåliga, och tjejerna pratar i munnen på varandra: att det är så långt bort och så bussarna. Att de går typ en gång i timmen, ofta försenade. Och missar de färjan så blir man jättejätteförsenad.

Mimmi: Och det som är så dåligt nu är att när Munsö skola stängde, då hade vi en skolbuss. Jag skulle behöva ta den, för den kommer tidigare än SL-bussen och det skulle vara bättre för mig.

Molly: När man ska hem, då går det en buss klockan ett. Och missar man den så får man vänta i en och en halv timme. Det är inte kul att stå där och vänta, liksom.

Vi pratar om att det bara är två turer per dag som kör motsolsvarv på Adelsö ringväg. Meds-

olsvarvet tar 20 minuter längre tid för den som bor på norra delen av ön.

Det händer att bussen inte väntar vid hållplatser där den faktiskt ska göra det, till exempel Sättravägen. Även vid Nyckelby händer det, berättar Mimmi.

Molly: En gång när jag skulle till skolan så kom inte bussen, de hade ställt in den. Hur ska man ta sig till skolan då? Men min skola har anpassat tiderna efter att många bor på Adelsö. Det är bra.

Mimmi: Jag är den enda som bor så här långt borta. Men vi har pratat med lärarna och de vet att jag kan komma typ fem minuter för sent. Men ibland så får jag sen ankomst ändå.

Aliyah: Jag kommer för sent varje dag men jag får inte sen ankomst. De vet att jag bor långt bort.

Vad gör ni på bussen, det blir ju mycket tid där?

Mimmi: Man är med sina vänner.

Molly: Typ, kollar på telefonen.

Mimmi: Pratar, och äter godis (fniss).

Aliyah: Jag kollar nästan bara på telefonen.

Inte läser läxor?

Molly: Jo, ibland gör jag det.

Mimmi: Ja, för man åker ju liksom en och en halv timme, då kan man passa på att göra det där så slipper man göra det hemma.

Vad är bra med Adelsö? Till exempel på fritiden, vad gör ni då?

Molly: Stallet är bäst!

Mimmi: Ja, det är jätteroligt. Och så naturen, och att vi bor nära bryggan ...

Molly: Man kan gå och bada, åka ut och fiska ... På somrarna så brukar vi meta men vi släpper ut fiskarna igen när vi har räknat dom. Det är jättekul att se när de simmar iväg.

Mimmi: På sommarlovet, då är vi vid bryggan hela tiden. Nästan varje dag, om det är varmt, så är vi där. Åker bananbåt efter motorbåten.

Hög transfaktor i soffan. Molly tvärs över Aliyahs och Mimmis ben. FOTO: GUNILLA DYKHOFF STERNELIUS

Molly: Det är jättekul!

Mimmi: Och åker till Birka, bland annat.

Molly: På hösten kan man plocka svamp. Man kan åka fyrhjuling, vattenskoter. Det är mysigt här ute. På vintern kan man åka skridskor och skidor och ...

Mimmi: Alltså, vintern, det beror på. Ja, det är ganska roligt, åka pulka och sådär, men bussarna på vintern, alltså ...

Vad skulle ni vilja säga till dem som bestämmer här i Ekerö?

Mimmi: Fler bussar som åker över! Det skulle kunna vara en liten buss.

Molly: En gång i halvtimmen!

Mimmi: Typ, som det brukar vara till Sjöängen.

Molly: För våra föräldrar jobbar ju, och då är det ingen som kan hämta. Ibland när jag inte orkar stå och frysa så tar jag 311:an och sen sätter jag mig på färjan och åker fram och tillbaka tills det kommer en 312:a, då kan jag hoppa på den och åka hem.

Mimmi: En gång så skulle jag och en kompis byta vid Sjöängen till den andra 312:an, men då

hade den varit för tidig. Och då ska den vänta, men det gjorde den inte så vi fick promenera. Det var iskallt. Men vi gick bara en liten bit, sen kom min kompis mormor och hämtade oss.

De la ner er årskurs på Munsö skola och då bytte ni till Sanduddens och Drottningholm?

Molly: Ja, fast jag bytte skola innan den stängde ner. För att min klass ... Alltså, den var jättebra, men ljudnivån, det gick inte att jobba. De skrek och lyssnade inte på fröknarna, så vi som ville jobba fick gå och sätta oss i ett annat rum.

Mimmi: Och jag blev typ mobbad, det var en av anledningarna till att jag hade sökt till Sanduddens. Jag ansökte innan vi visste att Munsö skulle stänga ner. För jag ville inte ens gå kvar där. Det som var dåligt var att det var så få elever. Nu finns det fler elever som jag kan vara med. Och anledningen till att jag valde Sanduddens var att mina gamla kompisar går där. De som slutade i Munsö i tvåan.

Aliyah: Jag älskade min klass i Munsö skola.

Är det bättre på era nya skolor?

Mimmi: Det är bättre än Munsö.

Molly: Förut blev jag mobbad av en person och då tänkte jag att jag inte skulle orka gå kvar där. Fast det har gått över nu.

Mimmi beskriver bråksituationer som oftast beror på missförstånd. För det mesta blir de vänner igen. Aliyah trivs i sin skola och favoritämnet är idrott. Molly nämner först SO bland flera favoritämnena och ett av Mimmis är religionskunskap.

Skulle ni vilja bo någon annanstans än här på Adelsö?

Molly: Nä, jag vill bo kvar här. Men jag skulle helst vilja att det fanns en bro. Så att man inte behövde passa färjan och bussar.

Mimmi: Det är många som har bott här i hela

sitt liv och de säger nej till en bro. För färjan får oss att bli en ö-ö, liksom. Men det skulle ha varit enklare med en bro. Jag vill gärna bo kvar här, för det är många barn och alla känner varandra och är med varandra och så.

Aliyah: Jag skulle hellre bo på Sättra för där jag bor är det bara gamlingar. Plus att då skulle det vara närmare till stallet.

Om ni vill vara med kompisar som inte bor på Adelsö, hur gör ni då?

Mimmi: Det finns vissa som vill komma hit och se hur det ser ut och så men vissa som bara, Neej, du bor ju jättelångt bort.

Aliyah: Det är för långt att åka till dig, säger kompisarna, kom hem till mig i stället. Men det är ju lika långt för mig till dom!

Molly: Nu har jag lite tappat kontakten med min barndomsvän i Ångby. Men förut då vi umgicks så var det på något vis svårare för mig att åka till henne än för henne att komma hit.

Finns det något mer positivt med Adelsö?

Tjejerna pratar om "kollot" flera gånger. De menar då ungdomarna med intellektuella funktionsnedsättningar som kommer ut till Sättra på fredagarna och åker hem på söndagarna. En hel del tid tillbringar dessa ungdomar i stallet, så tjejerna har lärt känna dem. Aliyah berättar att en av dem fick hjälpa henne att borsta Mercan en gång. Och att han eller hon blev så glad.

Mimmi: De är nästan alltid glada. Och så är de gulliga mot varandra och har kul tillsammans. En tjej sa att hon känner sig fri när hon rider.

Molly: Jag blir glad av dem. Jag brukar tänka att de har superkrafter. ■

Tack Mimmi, Molly och Aliyah!

Gunilla Dykhoff Sternelius

 mäklarringen

Vi förmedlar flest bostäder på Ekerö!

Skall du köpa eller sälja bostad på Ekerö? Då skall du kontakta oss, vi förmedlar flest bostäder och har stenkoll på hela Ekerö. Ring oss så berättar vi mer om hur du kan göra ditt livs bästa bostadsaffär. Välkommen!

ADRESS: Ekerövägen 82, Ekerö TELEFON: 08-560 328 40 MEJL: ekero@maklarringen.se

Om Värna Adelsö

Föreningen Värna Adelsö samlar både bofasta och fritidsboende.

Vårt syfte är att slå vakt om Adelsös kultur och natur samt att främja möjligheterna att bo och arbeta på ön. Vi verkar för en framtida utveckling som inte tär på människor, natur och vårt historiska arv.

Vi arbetar bland annat med följande frågor:

- Allemansrätten. Markägare ska till exempel inte kunna hindra människor att bada och ströva i naturen.
- Vi vill slå vakt om Munsö skola. Återinför årskurs 3-6!
- Kulturlandskapet och strandskyddet ska värnas.
- Miljön i alla avseenden ska värnas.
- Färjan ska alltid fungera, även när det är stränga vintrar. Mer trafik under sena kvällar.
- Vi vill slå vakt om busstrafiken.
- Bullret från skjutverksamheten vid Hässlesand på Munsö måste stoppas.
- Vi värnar vår lanthandel.
- Vi vill att vildsvinsstammen på ön minskas kraftigt.
- Vi slår vakt om Hembygdsgården.
- Hovgårdsområdet och Världsarvet bör utvecklas.

Värna Adelsö med drygt 600 medlemmar är öns största förening.

VÄRNA ADELSÖ STYRELSE 2021-2022

Vid Värna Adelsös årsmöte 2021 valdes följande styrelse:

ORDFÖRANDE

Anders Gustafsson, Skogstorp

Mobil: 070-298 55 25

E-post: anders.gustafsson28@gmail.com

VICE ORDFÖRANDE

Jan Gertz, Gredby

Mobil: 070-353 01 65

E-post: jan80taborist@gmail.com

KASSÖR

Mats Lundgren, Marielundsvägen

Mobil: 070-730 32 03

E-post: matslu@telia.com

LEDAMÖTER

Helena Abrahamsson, Lundkulla

Mobil: 070-679 26 16

E-post: helena.abrahamsson@gmail.com

Monika Engelhardt, Frutorp

Mob: 070-789 09 68

E-post: frutorp@hotmail.com

Andreas Gustafsson, Hovgården

Mobil: 070-986 55 92

E-post: andreas.adelso@gmail.com

Siri Lundmark, Stenby

Mobil: 070 248 21 23

E-post: siri.lundmark@hotmail.com

Lennart Rydberg, Lundkulla

Mob: 070-322 02 61

E-post: lennart.rg@gmail.com

Maria Skedinger, Hanmora

Mobil: 073-807 19 75

E-post: mariaskedinger@gmail.com

Stefan Wählin, Ellholmen

Mobil: 070-318 80 00

E-post: s.wahlin@hotmail.com

ADELSÖ VÄL VÄRT ATT VÄRNA!

2021-2022

För att hålla dig uppdaterad om föreningarnas kommande evenemang på ön bör du besöka Adelsö föreningsråds gemensamma hemsida: **www.adelso.se**.

JULBORD I PANNRUMMET

Lördag 11 december

kl. 12.30 och 18.30

Söndag 12 december

kl. 14.00

Lördag 18 december

kl. 12.30 och 18.30

Söndag 19 december kl. 14.00

Information:

www.adelsobutik.se

Anmälan:

martin@adelsobutik.se

eller på butikens hemsida enligt ovan.

14 DECEMBER, KL. 13-15

Flitiga Fingrar bjuder in till handarbete och gemenskap i Adelsö hembygdsgränd: tisdagar 25/12, 8/2, 22/2, 8/3, 22/3, 5/4, 19/4.

18 DECEMBER, KL. 15 OCH 17

Birkakören ger två traditionella julkonserter i Adelsö kyrka.

24 DECEMBER, KL. 11

Samling vid krubban i Adelsö kyrka. **Präst:** Katarina Wolf.

Musiker: Carina Einarson

26 DECEMBER, KL. 13

Adelsö Evenemang och Adelsö IF bjuder in till turneringen Annandagspingisen i hembygdsgränd. Senaste anmälan är 12.45, turneringen är öppen för alla som vill spela pingis, naturligtvis är även

alla som inte spelar också välkomna. Fika och tilltugg finns att köpa.

31 DECEMBER, KL 16

Nyårsbön i Adelsö kyrka.

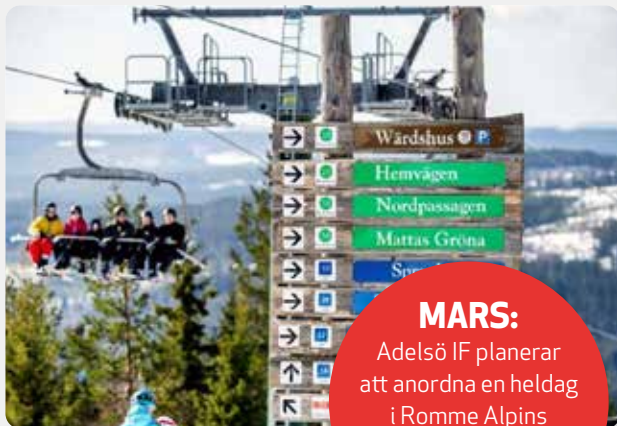
Präst: Benny Runsten.

Musiker: Carina Einarson

6 JANUARI, TRETTONDAG JUL, KL. 13-15

Julgransplundring i hembygdsgränd arrangeras av

MARS:
Adelsö IF planerar att anordna en heldag i Romme Alpins backar för alla skidslugna.

Adelsö Evenemang, som laddat med levande musik, tomte, godispåsar och fika.

27 FEBRUARI, BARNRYTMIK

(2–3 år kl. 10.30–11.00, 4–5 år kl. 11.05–11.45) se sid. 26

Barnrytmik under ledning av Madeline Björk och Adelsö IF anordnas i Hembygdsgården 27/2, 6/3, 13/3, 20/3, 27/3, 3/4.

MARS

Adelsö IF planerar att anordna en heldag i Romme Alpins backar för alla skidsugna, datum inte spikat i skrivande stund.

MAJ

Adelsö IF planerar att arrangera ett gäng Bilbingoträffar under våren/sommaren, datum inte spikat i skrivande stund.

6 MAJ, KL. 18.30

Öppen scen i Adelsö kyrka. Vill du sjunga, läsa en dikt eller något annat, välkommen till kyrkan! Anmälan till präst Katarina Wolf:

katarina.wolf@svenskakyrkan.se

26 MAJ KL. 10-13

Adelsö vandringsled öppnas traditionsenligt varje år på Kristi himmelfärdsdag genom Adelsö föreningsråd. Längs halva leden, ca 7 km, finns öns föreningar på plats för att bjuda på tilltugg och information. Vandrigen börjar vid Norrängens parkering.

Tack!

till våra annonsörer, sponsorer och bidragsgivare, för era tillskott till föreningen.

Dessa bidrag användes bland annat till:

- Tryck och distribution av tidningen Adelsönytt och annan information
- Pris till årets Adelsöbo
- Stöttning av evenemang och föreningar på Adelsö

Och mycket mer.

Mats Lundgren
VÄRNA ADELSÖ

ANNONS- PRISLISTA

Välkommen att annonsera i Adelsönytt

Helsida: 1 600 kronor

Halvsida: 800 kronor

1/4-sida: 400 kronor

**GLÖM INTE ATT
KOLLA PÅ ADELSÖS EGEN
EVENEMANGSPORTAL**

www.adelso.se

Bli en trygg säljare med oss

Eftersom vi är en del av Länsförsäkringar med både bank och försäkring under samma tak följer vi dig genom affären på ett tryggt och klokt sätt. Välkommen in till oss på Destination Ekerö.

Vänd dig med förtroende till mig om du också vill veta vad ditt hus är värt!

Fredrik Drougge, 070-560 1970
fredrik.drougge@lansfast.se

Inget finstilt*

Bara Sveriges mest nöjda kunder

lansfast.se/ekero

Ekerö | Ekerövägen 53 | 178 34 Ekerö
08-560 360 00 | ekero@lansfast.se

Länsförsäkringar
Fastighetsförmedling